

TILSYNSRAPPORT

Skolemiljø – skolens aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø og skoleeiers forsvarlige system

Rælingen kommune – Blystadlia skole

25. februar 2020

Sammendrag

Tema og formål

E-postadresse:
fmovpost@fylkesmannen.no
Sikker melding:
www.fylkesmannen.no/melding

Postadresse:
Pb 325
1502 Moss

Besøksadresse:
Moss: Vogts gate 17
Drammen: Grønland 32
Oslo: Tordenskiolds gate 12

Telefon: 69 24 70 00
www.fylkesmannen.no/ov
Org.nr. 974 761 319

Temaet for dette tilsynet er skolens aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø og skoleeiers forsvarlige system for å vurdere og følge opp at skolene oppfyller aktivitetsplikten. Tilsynet er en del av felles nasjonalt tilsyn 2018-2021. Hovedpunkter i tilsynet er:

- Plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø
- Plikten til å straks varsle, undersøke og sette inn tiltak dersom en som jobber på skolen krenker en eller flere elever
- Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak
- Skoleeier skal ha et forsvarlig system for å vurdere og følge opp at skolene oppfyller aktivitetsplikten.

Det overordnede formålet med det nasjonale tilsynet er å kontrollere om kommunen eller fylkeskommunen oppfyller kravene i regelverket når det gjelder skolens aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø.

Gjennomføring

Fylkesmannen åpnet 4. september 2019 tilsyn med skolens aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø ved Blystadlia skole i Rælingen kommune. I tillegg omhandler tilsynet skoleeiers forsvarlige system for å vurdere og følge opp at skolene oppfyller aktivitetsplikten.

Fylkesmannens vurderinger og konklusjoner i denne rapporten er basert på skriftlig dokumentasjon og intervjuer på skoleeier- og skolenivå.

Avdekkede lovbrudd

Fylkesmannen har i kapitlene 3, 4, 5 og 6 konstatert brudd på regelverket. Følgende tre pålegg kan bli aktuelle å vedta:

Kommunen må sørge for at skolen oppfyller plikten til å følge med og gripe inn, og sette inn tiltak for å sikre at elever har et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven §§ 9 A-2, 9 A-3 og 9 A-4.

Kommunen må i den forbindelse se til at skolen:

- følge opp at alle andre ansatte har kompetanse om at de skal ta utgangspunkt i elevens subjektive opplevelse for å avgjøre om eleven har det trygt og godt.
- sikre at alle andre ansatte følger med på om alle elever har et trygt og godt skolemiljø og herunder særskilt sårbare elever.
- dokumenterer hva det den gjør for å oppfylle plikten «å følge med» og sette dette i system.
- sørge for at alle ansatte er gjort kjent med og har fått tilstrekkelig kompetanse i plikten til å gripe inn mot krenkelser.
- dokumenterer hva den gjør for å oppfylle plikten til å gripe inn mot krenkelser.
- sørger for at alle som jobber på skolen varsler rektor straks dersom de får mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.
- dokumenterer hva den gjør for å oppfylle plikten til å varsle rektor.

Kommunen må sørge for at skolen oppfyller plikten til å straks varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en som jobber på skolen, har krenket en eller flere elever, jf. opplæringsloven §§ 9 A-3, 9 A-4 og 9 A-5. Kommunen må i den forbindelse se til at skolen:

- har en bestemt fremgangsmåte som sikrer at skolen undersøker slike saker straks.

- har en bestemt fremgangsmåte som sikrer at alle ansatte varsler rektor, eller eventuelt skoleeier, i slike saker.
- dokumenterer hva den gjør for å oppfylle plikten til å varsle rektor og skoleeier.

Kommunen må sørge for å ha et forsvarlig system for å vurdere og følge opp at skolene oppfyller aktivitetsplikten, jf. opplæringsloven § 13-10 andre ledd. Kommunen må i den forbindelse se til at:

- Kommunen forsvarlige system blir implementert i organisasjonen.

Status på rapporten og veien videre

I denne tilsynsrapporten er det fastsatt frist for retting av lovbrudd som er avdekket under tilsynet.

Fristen er 29. mai 2020.

Dersom lovbruddet ikke rettes innen fristen, vil Fylkesmannen i Oslo og Viken vedta pålegg om retting med hjemmel i kommuneloven § 60 d. Et eventuelt pålegg om retting vil ha status som enkeltvedtak og vil kunne påklages, jf. forvaltningsloven kapittel VI.

Fylkesmannen gjør oppmerksom på at våre konklusjoner bygger på det konkrete kildematerialet som foreligger og kun tar utgangspunkt i status på det tidspunktet tilsynsrapporten er datert.

Tilsynsrapporten er avgrenset til tilsynstemaet og er ikke en uttømmende tilstandsvurdering av kommunens øvrige virksomhet.

Innhold

TILSYNSRAPPORT	1
Sammendrag	2
1. Innledning	5

1.2 Lesehjelp til tilsynsrapporten.....	5
2. Om tilsynet med Rælingen kommune – Blystadlia skole	5
2.1 Tema for tilsynet.....	5
2.3 Om gjennomføringen av tilsynet.....	6
3. Skolens aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø	7
4. Plikten til å straks varsle og undersøke dersom en som jobber på skolen krenker en eller flere elever	23
5. Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak	28
6. Skoleeiers forsvarlige system: skolens aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø	34
7. Forhåndsvarsel om pålegg om retting av lovbrudd	49
8. Skoleeiers frist til å rette	50

1. Innledning

Fylkesmannen fører tilsyn med offentlige skoler, jf. opplæringsloven § 14-1 første ledd, jf. kommuneloven kapittel 10 A. I tilsyn kontrollerer vi om skolene oppfyller opplæringsloven med forskrifter. Dersom kommunen ikke følger regelverket, kan vi pålegge retting etter at kommunen har fått en frist for å rette.

Det er Rælingen kommune som har det overordnede ansvaret for at kravene i opplæringsloven blir overholdt, jf. opplæringsloven § 13-10 første ledd. Vi gir derfor eventuelle pålegg i tilsynet til kommunen som har ansvaret for at skolen retter opp brudd på regelverket.

Våre tilsyn er offentlig myndighetsutøvelse, noe som innebærer at vi skal gjennomføre tilsynet i samsvar med reglene i forvaltningsretten og offentlighetsloven.

I de tilfeller Fylkesmannen konkluderer med at et rettslig krav ikke er oppfylt, betegnes dette som lovbrudd, uavhengig av om det er opplæringsloven eller forskrifter fastsatt i medhold av denne, som er brutt.

1.2 Lesehjelp til tilsynsrapporten

Rapporten har ett kapittel for hvert hovedområde for tilsynet:

- Kapittel 3: skolens aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø
- Kapittel 4: skolens skjerpede aktivitetsplikt dersom en som jobber på skolen krenker en eller flere elever
- Kapittel 5: skolens plikt til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak
- Kapittel 6: skoleeiers forsvarlige system for å vurdere og følge opp at skolene oppfyller aktivitetsplikten

Kapitlene 3-6 er delt inn på følgende måte:

- Rettslig krav
- Fylkesmannens undersøkelser
- Fylkesmannens vurderinger
- Fylkesmannens konklusjon

Dersom Fylkesmannen konkluderer med at et rettslig krav ikke er oppfylt, framkommer dette som korreksjonspunkt. Foran i rapportens sammendrag og i kapittel 7 *Forhåndsvarsel om pålegg om retting av lovbrudd* er det en oppsummering av alle korreksjonspunkt.

2. Om tilsynet med Rælingen kommune – Blystadlia skole

2.1 Tema for tilsynet

Felles nasjonalt tilsyn på opplæringsområdet 2018-2021 omfatter følgende temaer: skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen, skolebasert vurdering, tidlig innsats, spesialundervisning, skolemiljø, grunnskoleopplæring for voksne og videregående opplæring for voksne.

Temaet for dette tilsynet er skolens aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø og skoleeiers forsvarlige system for å vurdere og følge opp at skolene oppfyller aktivitetsplikten.

Det overordnede formålet med det nasjonale tilsynet er å kontrollere om kommunen oppfyller kravene i regelverket, og slik bidra til at elever har et trygt og godt skolemiljø.

Tilsynet skal bidra til at kommunen som skoleeier sørger for at skolen:

- sikrer elevenes rett til et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring
- oppfyller sin aktivitetsplikt

- oppfyller sin skjerpede aktivitetsplikt
- sørger for at eleven blir hørt

I tillegg skal tilsynet bidra til at skoleeier sørger for å ha et forsvarlig system for å vurdere om skolene oppfyller kravene i regelverket og for å følge opp resultatene fra disse vurderingene.

Det er bare utvalgte deler av opplæringsloven kapittel 9 A som kontrolleres i dette tilsynet. Opplæringsloven og forskrift til loven har også bestemmelser som blant annet gjelder fysisk skolemiljø, ordensreglement og straffe- og erstatningsansvar. Disse bestemmelsene er ikke inkludert i dette tilsynet.

2.3 Om gjennomføringen av tilsynet

Tilsyn med Rælingen kommune ble åpnet gjennom brev av 4. september 2019. Fylkesmannen har krevd at kommunen legger frem dokumentasjon, jf. kommuneloven § 60 c.

Dette tilsynet har benyttet Utdanningsdirektoratets system for egenvurdering, RefLex, som informasjonsgrunnlag. RefLex er utfylt av skoleeier, rektor og lærere. Egenvurderingene gir informasjon til Fylkesmannen om tilstanden på tilsynsområdet.

Vi har mottatt elevdokumentasjon knyttet til åtte elever.

Fylkesmannens vurderinger og konklusjoner i denne rapporten er basert på den skriftlige dokumentasjon fra skolen og skoleeier, samt intervjuer med rektor, lærere, avdelingsledere, SFO-ansatte, skolesekretær, elevrådet, kommunalsjef og rådgivere på kommunenivå.

Blystadlia skole og Rælingen kommune har også oversendt ny og revidert dokumentasjon i etterkant av foreløpig rapport. Fylkesmannen har også gjort vurderinger på bakgrunn av disse dokumentene.

3. Skolens aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø

Nedenfor har vi oppgitt de rettslige kravene som gjelder skolens aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø. Aktivitetsplikten følger av opplæringsloven § 9 A-4.

Rettslig krav 1

Plikten til å følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø (RefLex 1.2 – 1.8)

Alle som jobber på skolen, skal være oppmerksomme på forhold eller oppførsel som kan tyde på at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Skolen skal følge spesielt godt med på ekstra sårbare elever. Skolen må skaffe seg informasjon fra elevene om hvordan de opplever skolemiljøet. Det er elevenes egen subjektive opplevelse av skolemiljøet som er avgjørende. Skolen skal dokumentere hvordan den følger med.

Fylkesmannens undersøkelser

Har alle som jobber på skolen, kunnskap om at det er elevens subjektive opplevelse som avgjør om eleven har et trygt og godt skolemiljø?

Rektor og ansatte på Blystadlia skole svarer at de tar utgangspunkt i elevens subjektive opplevelse av situasjonen når de vurderer om en elev har et trygt og godt skolemiljø. Dette ble både bekreftet i RefLex og i intervjuene. Rektor informerer at de ansatte har hatt opplæring i dette ved skolestart høsten 2017. I etterkant har skolen på felles møter jobbet med Utdanningsdirektoratets informasjonsmateriale for å understreke dette, spesielt i forbindelse med skolestart. Rektor har informert om at skolen ikke har noen fast vaktmester og at skolen har ny renholder. Disse har ikke fått kunnskap om kapittel 9 A i opplæringsloven.

På spørsmålet om hva de ansatte la i begrepet subjektiv opplevelse svarer både rektor og de ansatte at det var elevens egen opplevelse av hendelsen som skulle legges til grunn.

Skolen har dokumentert at de har et skjema for varsling av mistanke etter opplæringsloven kap. 9 A. I skjemaet skal varsler fylle ut forklaring på hva som har skjedd etter kontakt med elever/foreldre. Skolene i Rælingen har i fellesskap utarbeidet mal for aktivitetsplan der et av punktene skolen skal fylle inn er «Elevens opplevelse». Rektor skriver at elevene tas med i samtaler og møter med foreldrene, gjerne første del av møte i undersøkelsesfasen, og at elevene har en aktiv rolle i utforming av målet med tiltakene. Oversendte aktivitetsplaner fra skolen av nyere dato viser at dette gjennomføres i praksis.

Rektor skriver at elevens mulighet til å si ifra om hvordan han/hun har det er fast tema på individuelle læringssamtaler og gjennom lokal trivselsundersøkelse og Elevundersøkelsen. Skolen har oversendt eksempel på mal på læringssamtale/utviklingssamtale, trivselsundersøkelse, resultater fra elevundersøkelsen og årshjul skolemiljøarbeid Blystadlia skole 2019 - 2020 som bekrefter dette. Dette ble også bekreftet under intervjuene. Det kom videre frem under intervjuene at elevene har noen å snakke med som lyttet til dem, både kontaktlærer, helsesøster og andre voksne, om de hadde behov for det.

Sikrer rektor at alle som jobber på skolen, følger med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø, og at de følger spesielt godt med på elever med en særskilt sårbarhet?

Rektor og de ansatte har svart ja på at alle som jobber på skolen er gitt kompetanse, slik at de kan gjenkjenne tegn på at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø i RefLex. Rektor skriver at de ansatte fikk opplæring i dette ved skolestart høsten 2017. Videre kom det fram under intervjuene at personalet har snakket om kjennetegn på et trygt og godt skolemiljø i ulik grad på skolen og i SFO.

På spørsmål om hva som kan være kjennetegn på at elevene ikke har et trygt og godt skolemiljø svarer de ansatte i intervjuet at det kan være endring i atferd, utagering, stillhet, ensomhet og elever som er klengete og har mye vondt. Fylkesmannen har fått oversendt en liste om «Signal på manglende trivsel» fra skolen. Det kom frem under intervjuene at listen ikke var gjort kjent for de ansatte.

På spørsmålet om alle som jobber på skolen, følger med på om alle elevene har et trygt og godt skolemiljø vises det til at skolen har rutine for tilsyn i friminutt og utetid på SFO, «Plan for et godt skolemiljø» og rutiner for håndtering av krenkelser og mobbing. I dokumentene går det blant annet frem at alle ansatte på skolen har plikt til å følge med kontinuerlig. Under intervjuene kom det også frem at elevene har tilsyn i timene, spisetiden, garderobes og overgangssituasjoner mellom skole og SFO. For å sikre plikten «å følge med» har skolen sørget for at lærerne på 1. trinn har fast tilsyn med disse elevene fram til høstferien. Videre er det samme tilsynsvakter gjennom hele storefri, låste dører i storefri og begrenset uteareale i SFO. Det kom frem under intervjuene at de ansatte likevel ikke alltid fikk med seg alt som skjer blant elevene på skolen.

Rektor og lærerne svarer ja i RefLex på at alle som jobber på skolen er gjort kjent med hvilke forhold rundt en elev som kan gjøre eleven særskilt sårbar og at alle følger alltid spesielt godt med på om de særskilt sårbare elevene har et trygt og godt skolemiljø. I intervjuene svarer de ansatte at dette kan være elever med diagnose, nye elever, flyktninger, elever som har en utagerende væremåte, blir utsatt for mobbing og opplever skilsmisse. Det kom frem av aktivitetsplanene og i intervjuene at skolen setter inn ekstra tilsyn i friminuttene for elever som har behov for ekstra oppfølging og for å skape trygghet. Videre var det en generell oppfatning at særskilt sårbare elever blir godt ivaretatt på skolen. Det kom frem under intervjuene at ansatte på SFO ikke deltar i alle felles møter som skolen har, at den naturlige informasjonsflyten mellom skolen og SFO ikke er god nok, og at ikke all informasjon kommer frem på en god måte til ansatte i SFO.

Rektor har informert om at skolen ikke har noen fast vaktmester og at skolen har ny renholder, og at disse ikke har mottatt kompetanse for delplikten «å følge med».

På spørsmål om skolen innhenter informasjon om hvordan elevene generelt opplever skolemiljøet svarer både rektor og lærerne ja i RefLex. Rektor skriver videre at dette er et fast tema på individuelle læringssamtaler/elevsamtale og gjennom lokal trivselsundersøkelse og Elevundersøkelsen. Dette ble bekreftet under intervjuene. Skolen har også oversendt eksempel på mal på læringssamtale, trivselsundersøkelse, resultater fra Elevundersøkelsen og årshjul skolemiljøarbeid Blystadlia skole 2019 – 2020, som bekrefter dette.

Rektor og lærere svarer også ja på om skolen dokumenterer hva som blir gjort for å følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø i RefLex. I intervjuet svarer rektor at hun ikke har lagt noen felles føringer for hvordan de ansatte skal innhente informasjon på hvordan lærerne skal følge med på elevene og hvordan delplikten skal dokumenteres i forbindelse med tilsyn. Det kom videre frem under intervjuene at hendelser dokumenteres i ulik grad, men at enkelte ansatte har blitt anbefalt å føre logg for enkelte sårbare elever. Videre kom det frem at noen fører loggbøker over hendelser på eget initiativ og at hendelser blir formidlet muntlig til kontaktlærer. Andre opplyser at de skriver e-post til foresatte og/eller elever som del av tiltak i aktivitetsplaner.

Skolen skriver at det også dokumenteres gjennom individuelle læringssamtaler/elevsamtale og gjennom lokal trivselsundersøkelse og Elevundersøkelsen. Dette ble bekreftet under intervjuene. Skolen har også oversendt eksempel på mal på læringssamtale, trivselsundersøkelse, resultater fra Elevundersøkelsen og årshjul skolemiljøarbeid Blystadlia skole 2019 – 2020, som bekrefter dette.

Fylkesmannens vurderinger

Alle som jobber på skolen skal ha eller få kunnskap om at det er elevens subjektive opplevelse som avgjør om eleven har et trygt og godt skolemiljø. Alle skal videre ha eller få kompetanse til å gjenkjenne tegn på at en elev ikke har det trygt og godt på skolen, samt hvilke forhold rundt en elev som kan gjøre eleven særskilt sårbar. Skolen skal også innhente informasjon om hvordan elevene

generelt opplever skolemiljøet, og den skal dokumentere hva som blir gjort for å følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø.

Det foreligger liten skriftlig informasjon fra skolen som viser at de ansatte jevnlig er gitt kompetanse om elevens subjektive opplevelse, kjennetegn på om eleven har et trygt og godt skolemiljø og særskilt sårbare elever. I lys av RefLex og intervjuene er det likevel Fylkesmannens inntrykk at rektor og lærerne på skolen har brukt mye felles tid på å snakke om hvordan begrepene skal forstås og hvilke plikter som følger av disse. Det er også Fylkesmannens inntrykk at de ansatte i SFO har god forståelse for begrepene og hvordan disse skal forstås i praksis, men at informasjonsflyten mellom ledelsen/ansatte i skolen og SFO ikke alltid er tilstrekkelig når det gjelder formidling om hvem de sårbare elevene er.

Rektor har bekreftet at ansatte som vaktmester og renholdsarbeider ikke har fått opplæring i elevens subjektive opplevelse og plikten til å følge med på at alle elever har det trygt og godt. Det er derfor Fylkesmannens vurdering av ikke alle ansatte har fått tilstrekkelig opplæring hva gjelder delplikten «å følge med».

Rælingen kommune og skolen har etter Fylkesmannens vurdering lagt til rette for at elevens subjektive opplevelse av skolemiljøet skal komme til uttrykk i ulike undersøkelser og elevsamtaler, herunder i skjema for varsling av mistanke etter opplæringsloven kap. 9A og mal for aktivitetsplan, der skolen skal fylle inn et punkt om elevens opplevelse.

Fylkesmannen vurderer også at skolen har rutiner på å følge med på om alle elever har et trygt og godt skolemiljø i opplæringen og i friminuttene og at disse følges av alle i praksis. Videre er det Fylkesmannens inntrykk at skolen følger spesielt godt med på om særskilt sårbare elever har et trygt og godt skolemiljø, blant annet gjennom ekstra tilsyn i friminuttene når elever har behov for dette som tiltak i aktivitetsplaner, men at det i større grad må sikres at alle ansatte som har behov, får kunnskap om elever som er særskilt sårbare.

Fylkesmannen vurderer at skolen dokumenterer delplikten «å følge med» gjennom utviklingssamtaler og undersøkelser, men at hendelser i det daglige dokumenteres i ulik grad av de ansatte, selv om rektor har forventninger om dette. Fylkesmannen vurderer at friminutt og pauser kan være en sårbar del av skoledagen når det kommer til å følge med på elevenes skolemiljø, ved at kontaktlærer gjerne ikke har oversikt over alle elevene. Mistanke om at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø kan bygges opp av små tegn på utrygghet over tid, eller kan være summen av flere ansattes observasjoner på ulike tidspunkt. Fylkesmannen mener derfor at det er viktig at skolen har en rutine for å dokumentere også små hendelser og tegn på utrygghet hos elevene i den grad det er formålstjenlig, for å sikre at disse kan ses i sammenheng. Fylkesmannen mener at intervjuene med både lærere og rektor viser at skolen ikke har tilstrekkelige rutiner som sikrer at observasjoner som blir gjort i friminutt blir tatt vare på og satt i system.

Fylkesmannen vurderer at skolen ikke har sannsynliggjort at den dokumenterer hvordan den følger med på elevenes skolemiljø, ved at den ikke har et tilstrekkelig system for lagring av observasjoner fra friminutt hos skolens ansatte.

Kommunens tilbakemelding etter foreløpig rapport – Fylkesmannens funn og vurderinger

Rælingen kommune og Blystadlia skole har i etterkant av foreløpig rapport revidert eller utarbeidet nye rutiner og dokumenter.

Når det gjelder hvordan rektor sikrer at ansatte på SFO får kunnskap om hvilke elever som er særskilt sårbare og som har aktivitetsplan, når det er behov for det, viser kommunen til at skolens rutiner for ivaretagelse av aktivitetsplikten inneholder informasjon om hvilke elever som defineres som sårbare. Informasjon om disse elevene er nå fast tema på SFO sine ukentlige personalmøter, og SFO-leder deltar på skolens informasjonsmøter der informasjon om særskilt sårbare elever er fast punkt på agendaen. I vedlagt referat fra «Fredagsmøte for SFO», datert 24. januar 2020, er gjennomgang av sårbare elever tatt inn som eget punkt. Dette er også synliggjort i skolens rutiner for «dokumentasjon av hendelser i friminutt». I skolens inspeksjonsrutine fremgår det at ansatte på inspeksjon skal være kjent med hvem som er spesielt sårbare elever. På denne bakgrunn mener Fylkesmannen at skolen nå har sannsynliggjort at rektor sikrer at SFO-ansatte får informasjon om alle elever som er særskilt sårbare når det er behov for det.

Kommunen skriver i tilbakemelding etter foreløpig rapport at siden skolen ikke har noen fast vaktmester eller renholder, og kommunens eiendomsavdeling jobber på denne måten, vil skoleeier utarbeide rutiner for informasjon om aktivitetsplikten til eiendomsenheten.

Det fremgår av kommunens «Oversikt over Gjøremål fra Rælingen kommune 2019 – 2020» at «Driftsoperatører, renholdere og leverandør av skoleskyss får orientering om aktivitetsplikten i eget møte hver vår. Utdeling av brosjyrer. Nyansatte får informasjon av sine ledere om aktivitetsplikten ved tilsetting». Herunder viser kommunen til brosjyre fra Læringsmiljøseneteret om aktivitetsplikten og lovdata om § 9A – 4 og 9A – 5. Det går videre fram av «Rutiner for når og hvordan varsling til skoleeier skal gjennomføres etter bestemmelsen i opplæringsloven Kap. 9A» at også vaskepersonell, vaktmestere, helsesykepleier osv. har ansvar for varsling, på lik linje med andre ansatte i skolen, i saker der elever blir krenket av medelever eller ansatte/ledelsen ved skolen. Fylkesmannen vurderer at kommunen har utarbeidet et system for å sikre at også andre ansatte får informasjon om aktivitetsplikten i skolen, men det går ikke fram av innsendt dokumentasjon at kommunen per i dag har gitt disse ansatte opplæring i deres plikt. Fylkesmannen opprettholder derfor sine konklusjoner på dette punktet.

Skolen skal dokumentere hvordan den følger med. Kommunen skriver i tilbakemeldingen at plikten til å følge med og beskrivelser av hvordan dokumentering skal skje, er definert i dokumentet «Rutine for håndtering og ivaretagelse av aktivitetsplikten i §9A ved Blystadlia skole». Av dokumentet fremgår det under delplikten «å følge med» at alle som har hatt tilsyn skal skrive inn observasjoner, hendelser og tegn på utrygghet hos elevene i logg som ligger i OneNote. Loggskjemaet er også vedlagt tilbakemeldingen. Fylkesmannen ser at både skolens rutinedokument og loggskjemaet viser til at «tegn på utrygghet hos elevene» skal loggføres på lik linje med hendelser. Skolen har også vedlagt egen oversikt over signal fra barn og unge på mulig manglende trivsel. Fylkesmannen mener skolens rutiner nå forutsetter at også små tegn på mistriivsel skal dokumenteres som en del av å oppfylle plikten til å følge med. På denne bakgrunn vurderer Fylkesmannen at skolen nå har en rutine for å dokumentere observasjoner som blir gjort i friminutt blir tatt vare på og kan settes i system.

Fylkesmannen mener skolen nå ser ut til å ha utarbeidet en rutine som kan oppfylle kravet om å dokumentere hvordan skolen følger med. Ofte må det imidlertid gis tid til implementering av rutiner, og Fylkesmannen kan ennå ikke se hvordan rutinene for dokumentering av plikten til å følge med er tatt i bruk av de ansatte. Skolen og kommunen har heller ikke gitt tilbakemelding på hvordan de ansatte er lært opp i rutinen.

På bakgrunn av kommunens tilbakemelding og dokumentasjon endrer Fylkesmannen konklusjonen. Lovbruddet gjelder at skolen ikke sikrer at alle ansatte har fått opplæring i aktivitetsplikten og at rektor ikke i tilstrekkelig grad sikrer at ansatte dokumenterer plikten til «å følge med».

Fylkesmannens konklusjon

Skolen og SFO tar utgangspunkt i elevens egen subjektive opplevelse av skolemiljøet.

Rektor sikrer at lærere og ansatte i SFO følger med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø og at de følger spesielt godt med på elever som er særskilt sårbare og som har en aktivitetsplan.

Skolen sikrer at alle ansatte på SFO får informasjon om alle elever som er særlig sårbare når det er behov for det.

Rektor sikrer ikke at andre ansatte har kompetanse om at de skal ta utgangspunkt i elevens subjektive opplevelse for å avgjøre om eleven har det trygt og godt. Skolen sikrer heller ikke at andre ansatte følger med på om alle elever har et trygt og godt skolemiljø og herunder særskilt sårbare elever.

Rektor sikrer ikke i tilstrekkelig grad at ansatte dokumenterer plikten «å følge med» og setter dette i system.

Lovkravet er ikke oppfylt.

Rettslig krav 2

Plikten til å gripe inn mot krenkelser dersom det er mulig (RefLex 1.9 – 1.11)

Plikten til å gripe inn handler om umiddelbart å stanse negativ oppførsel, for eksempel ved å bryte opp en slåsskamp eller stanse en utfrysningssituasjon. Alle som jobber på skolen, skal ha nulltoleranse mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Skolen skal dokumentere hvordan den griper inn.

Fylkesmannens undersøkelser

Sørger rektor for at alle som jobber på skolen, griper inn mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering, dersom det er mulig?

Rektor og lærerne svarer ja i RefLex på spørsmålet om alle som jobber på skolen er kjent med hvordan de skal gripe inn mot krenkelser. I intervjuet sier rektor at hun mener at hun har gjort de ansatte kjent med plikten til å gripe inn ved oppstart av nytt skoleår. Hun sier likevel at SFO-ansatte ikke har fått tilstrekkelig informasjon om dette.

På spørsmål om hvordan de ansatte har blitt gjort kjent med hvordan de skal gripe inn kom det fram under intervjuene at de ansatte ble informert om dette ved skolestart i 2017 og på et felles møte helt nylig. Videre kom det fram at de ansatte på SFO ikke deltok på dette siste møtet, men at de hadde fått informasjon om hva de skulle være oppmerksom på.

På spørsmål om alle griper inn mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering svarer rektor nei og lærerne ja i RefLex. I intervjuene kom det fram at de ansatte vill gripe inn om de oppfatter situasjonen som krenkende. De ansatte forklarer videre at skolen har flere regler om hva som ikke er tillatt å gjøre for elevene og at dette er med på å tydeliggjøre hva det skal gripes inn i, f.eks. ved lekeslåssing, verbale krenkelser, blikking og veiledning inn i lek om eleven er alene. Det kom likevel fram at terskelen for når det skal

gripes inn og i hvilke situasjoner blir oppfattet ulikt blant de ansatte og derfor praktiseres ulikt. Det kom også frem at enkelte ansatte ikke viste hvordan de skulle gripe inn i fysiske situasjoner. Rektor skriver at skolen har registrert at episoder har skjedd uten at en voksen har grepet inn, og det kom frem under intervjuet at skolen og SFO har fått henvendelser fra foreldre fordi det ikke har blitt grepet inn.

Under intervjuene kom det frem at ansatte også har grepet inn fysisk for å sikre eleven selv og medelever. Det ble opplyst at bruk av tvang og makt ble gjort minst mulig inngripende og krenkende for eleven samt at det ble forklart for eleven underveis hva som ble gjort og hvorfor. I forbindelse med bruk av tvang og makt ble det vist til at dette skulle legges inn i eget skjema og avviksrapporteres i Compilo.

Annen inngripen som ikke krevde bruk av tvang og makt, blir i ulik grad loggført. Det kom frem under intervjuene at enkelte ansatte skriver loggbøker om hendelser i friminuttene og herunder for enkelte elever som krever ekstra oppfølging. Under intervjuene kom det likevel frem at det ikke var gitt noen felles føringer for hvordan hendelser skulle dokumenteres.

Det går frem av skolens rutiner for tilsyn i friminutt og utetid på SFO at de ansatte skal gripe inn hvis de ser at noen blir utsatt for fare eller blir krenket, plaget eller mobbet. Videre går det frem at de ansatte også har ansvar for å ta kontakt med barn som faller utenfor lek eller går mye alene. I plan for et godt skolemiljø går det frem at skolen har plikt til å gripe inn i akutte situasjoner. Videre går det frem at «alle må reagere med en gang». Dersom problemet ikke blir løst må det tas kontakt med kontaktlærer og/eller ledelsen».

I rutine for håndtering av krenkelser og mobbing går det frem følgende under delplikten å gripe inn: «Når foresatte eller de voksne på enheten får kjennskap til at en elev utsettes for mobbing, trakassering, diskriminering eller krenkelser, skal kontaktlærer og ledelsen informeres.» Videre går det frem at alle har ansvar for dette, det skal skje umiddelbart og det skal dokumenteres skriftlig/muntlig.

Fylkesmannens vurdering

Fylkesmannen vurderer at ansatte på skolen ikke er gjort tilstrekkelig kjent med plikten til å gripe inn mot ulike former for krenkelser.

I forarbeidene til oppl. kap. 9 A skriver Departementet at alle som jobber på skolen bør ha en plikt til å følge med, varsle og gripe inn dersom det er mulig, for å verne elevene i størst mulig grad mot krenkelser. Departementet understreker likevel at innholdet i den enkeltes plikt må fastsettes ut fra hvilken rolle, oppgaver og posisjon den ansatte har på skolen. Det vil kreves mer av en ansatt som har en omsorgsrolle overfor elevene, enn det kreves av ansatte med andre typer arbeidsoppgaver. Skolen må derfor avklare og tydelig formidle til den enkelte ansatte hva som forventes ut fra rollen og oppgaven den enkelte har. For at de som jobber på skolen skal kunne gripe inn mot krenkelser, må de ha fått kompetanse til å gripe inn.

Fylkesmannen vurderer at det er positivt at skolen har regler for atferd mellom elevene og at dette er med på å tydeliggjøre hva det skal gripes inn i. Det er videre Fylkesmannens inntrykk at det gjøres mye riktig i praksis. På bakgrunn av intervjuene og vedlagt dokumentasjon er det likevel Fylkesmannens vurdering at de ansatte ikke har fått tilstrekkelig opplæring i å gripe inn, spesielt i situasjoner der ansatte må gripe inn fysisk. Fylkesmannen understreker at opplæringsloven ikke hjemler bruk av tvang og makt. Videre er det Fylkesmannens vurdering at rektor ikke har utarbeidet en fast fremgangsmåte som sikrer at hele personalet har samme terskel og kompetanse i å gripe

inn, og at de ansatte i for stor grad er overlatt til eget skjønn når det gjelder vurderingen av om en skal gripe inn i en situasjon. Det er Fylkesmannens inntrykk at de ansatte griper inn i de situasjonene de selv opplever som krenkelser, men at det kan være vanskelig å fange opp hva elevene opplever krenkende. Fylkesmannen vurderer videre at det ikke er tydeliggjort i skolens dokumenter hva det vil si å gripe inn. I skolens rutine «Håndtering av krenkelser og mobbing» står det under delplikten «å gripe inn» at «den voksne på enheten skal varsle videre til kontaktlærere og ledelsen.» Dette er etter Fylkesmannens vurdering feil forståelse av delplikten og kan bidra til at de ansatte ikke forstår hva som kreves av dem. I skolens fremgangsmåte kommer det ikke frem hva det betyr å gripe inn eller hvordan de ansatte skal gripe inn. Det fremgår heller ikke nærmere om terskelen for hva som er å anse som krenkelser. Fylkesmannen har forståelse for at det er vanskelig å vurdere hva som er en krenkelse som det må gripes inn i. Vi mener derfor at det er desto viktigere at de ansatte blir gitt kompetanse på dette området og at dette nedfelles i en felles rutine og implementeres i praksis.

I lys av det ovennevnte vurderer Fylkesmannen at skolen ikke i tilstrekkelig grad har gitt de ansatte kompetanse i å gripe inn, og det er heller ikke alltid avklart og tydelig formidlet til den enkelte ansatte hva som forventes ut fra rollen og oppgaven den enkelte har.

Det er Fylkesmannens inntrykk at skolen dokumenterer situasjoner der ansatte på skolen må gripe inn fysisk. Ved andre typer krenkelser er det Fylkesmannens vurdering at flere ansatte dokumenterer hendelser i friminuttene ved å notere for seg selv, uten at de opplever at det er stilt et generelt krav om at det skal dokumenteres eller hvordan dette skal gjøres. På bakgrunn av intervjuene er det også Fylkesmannens inntrykk at det føres logg for elever som har aktivitetsplaner. Fylkesmannen ser imidlertid at skolens rutiner ikke sikrer at det dokumenteres i alle tilfeller der det er formålstjenlig, hvor skolens ansatte griper inn mot mobbing eller krenkelser.

Kommunens tilbakemelding etter foreløpig rapport – Fylkesmannens funn og vurderinger

Kommunen skriver i tilbakemeldingen at skolen har gjennomført kompetanseheving i plikten til å gripe inn høsten 2019, både for lærerne og SFO-ansatte. Skolen mener Fylkesmannens konklusjon delvis bygger på feil grunnlag, siden den som ble intervjuet fra SFO ikke var tilstede på denne opplæringen. Fylkesmannen bemerker at vi i våre undersøkelser har referert til at rektor sa under intervjuet at alle ansatte ble gitt opplæring i plikten til å gripe inn ved oppstart av skoleåret. Vi har ikke grunnlag for å vurdere hvor mange SFO-ansatte som ikke var tilstede på opplæringen, men understreker at samtlige ansatte på skolen og SFO må ha tilstrekkelig kompetanse i å gripe inn mot krenkelser.

Fylkesmannens vurdering er videre at intervjuene med ansatte både på skolen og SFO viste at mange var usikre på hvordan og i hvilke tilfeller det skulle gripes inn, uavhengig av om de hadde fått opplæring høsten 2019 eller ikke.

Skolen og kommunen viser til rutinen for håndtering og ivaretagelse av aktivitetsplikten. Under plikten til «å gripe inn» mener Fylkesmannen at det nå fremgår tydeligere hva plikten til å gripe inn innebærer, og hva som er en krenkelse som det skal gripes inn i.

Skolen og kommunen skriver videre at for at alle ansatte på skolen skal få tilstrekkelig kompetanse i å gripe inn, og kompetanse i hvordan gripe inn, skal dette være tema på møter i personalet minimum en gang i halvåret og ved behov. Skolen skriver videre at det er behov for å utvikle en felles forståelse gjennom et felles teorigrunnlag med ulike verktøy for å håndtere hendelser. Dette er arbeid som vil prioriteres fremover.

Fylkesmannen vurderer det som positivt at skolen har oppdatert sine rutinebeskrivelser når det gjelder plikten til å gripe inn mot krenkelser. Vi mener likevel at dette ikke er nok for å sørge for at alle ansatte har tilstrekkelig kompetanse i å gripe inn. Vi ser at skolen vil gjøre et arbeid fremover for å heve kompetansen hos de ansatte. Siden dette ikke ennå er gjennomført, opprettholder Fylkesmannen vurderingen og konklusjonen i foreløpig rapport på dette punktet.

Når det kommer til hvorvidt skolen dokumenterer hvordan den griper inn mot krenkelser, har skolen og kommunen skrevet at nye rutiner vil bli utarbeidet etter ideer fra Sannidal skole. Inntil videre brukes gammelt skjema. Dokumentet «Dokumentasjon av hendelser i friminutt» er imidlertid vedlagt kommunens tilbakemelding. I dette skjemaet fremgår det at observasjoner av elever i friminutt skal loggføres. Skjemaet gjelder for alle typer negative observasjoner. Det er en egen kolonne i skjemaet som ber den ansatte om å beskrive hvordan den ansatte som observerte eventuelt grep inn i situasjonen. Fylkesmannen bemerker at skjemaet gjelder for hendelser «i friminutt», og understreker at skolen må dokumentere hvordan den griper inn også ved hendelser som skjer i undervisningstiden eller på SFO. Fylkesmannen er usikre på om ansatte i praksis vil bruke skjemaet dersom de griper inn mot krenkelser i disse periodene av skoledagen.

Ofte må det også gis tid til implementering av rutiner, og Fylkesmannen kan ennå ikke se hvordan rutinene for dokumentering av plikten til å følge med er tatt i bruk av de ansatte. Skolen og kommunen har heller ikke gitt tilbakemelding på hvordan de ansatte er lært opp i rutinen.

På denne bakgrunn opprettholder Fylkesmannen lovbruddene når det gjelder plikten til «å gripe inn».

Fylkesmannens konklusjon

Skolen sørger ikke for at alle ansatte er gjort kjent med og har fått tilstrekkelig kompetanse i plikten til å gripe inn mot krenkelser.

Skolen dokumenterer ikke hva den gjør for å oppfylle plikten til å gripe inn mot krenkelser.

Lovkravet er ikke oppfylt.

Rettslig krav 3

Plikten til å varsle rektor (RefLex 1.12 – 1.18)

Plikten til å varsle rektor gjelder all mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Tilsvarende gjelder tilfeller der en elev sier ifra om at han eller hun ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt.

Å ha en mistanke vil si å ha en følelse av eller antagelse om at eleven ikke har det trygt og godt på skolen. De som jobber på skolen, skal gi eleven beskjed om at de kommer til å varsle rektor om saken, med mindre dette hindrer at de kan varsle rektor raskt nok. Saken bestemmer hvor raskt rektor må få varsel.

Rektor skal varsle skoleeieren om alvorlige tilfeller. Dette kan gjelde saker der krenkelsene er særlig voldelige eller integritetskrenkende, eller der skolen over noe tid ikke har klart å løse en sak.

Skolen skal dokumentere det den gjør for å varsle.

Fylkesmannens undersøkelser

Varsler alle som jobber på skolen alltid rektor?

I RefLex svarer rektor nei og lærerne ja på spørsmålet om alle som jobber på skolen alltid varsler rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.

Rektor skriver i sin utredning at rutinen er klar og skjema er utarbeidet, men at det ikke er mye i bruk. Under intervjuet kom det likevel fram at bruken er økende. Videre skriver rektor at hun får informasjon om elever på mange ulike måter. Rektor sier likevel i intervjuet at hun varsles i alle sammenhenger hvor en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.

Skolen har, som nevnt, oversendt «Plan for et godt skolemiljø». Her går det frem at skolen har plikt til å varsle all mistanke og kjennskap til mobbing og mistrivsel. I «Rutine for håndtering av krenkelser og mobbing» fremgår det at alle ansatte har plikt til å varsle hvis de ser eller mistenker at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Videre går det frem at varslet skal gjøres skriftlig f.eks. med e-post til ledelsen eller fylle inn eget skjema for varsling. I skjemaet «Varsling av mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har det trygt og godt» fremgår det at skjemaet skal sendes rektor og skoleteam med kopi til kontaktlærer. I varselet skal mistanke/kjennskap beskrives, hva som er gjort foreløpig og hvem varsleren har vært i kontakt med.

I intervjuene kom det frem at de ansatte i ulik grad har fått informasjon om hva det skal varsles om, terskelen for varsling og hvem det skal varsles til. Blant annet kom det frem at noen ansatte mente at de ikke har fått direkte informasjon om hva det skal varsles om, men at de måtte føle og tenke selv når det gjaldt alvorlighetsgraden og hva som skal varsles til hvem. Det kom frem under intervjuene at noen kjente til skolens varslingsrutine, herunder skjema for varsling, og at dette ligger på fellesområdet i gul mappe. Skolen har også Compilo, men dette er i liten grad tatt i bruk av lærerne, informerte rektor.

De ansatte svarer ulikt på spørsmålet om hvem de varsler til, og praksisen er at de ansatte enten varsler kontaktlærer, nærmeste leder og/eller rektor. De som informerte at de varslet kontaktlærer tenkte at lærerne varslet videre til rektor.

På spørsmål om skolen dokumenterer tilfeller der rektor varsles ved mistanke om at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, svarer rektor nei og lærerne ja i RefLex. Skolen har, som nevnt, utarbeidet en varslingsrutine og et varslingskjema som de ansatte skal bruke og sende til skoleteamet og rektor. I intervjuene kom det likevel fram at varsler i hovedsak ble sendt per e-post eller ble framlagt muntlig per telefon eller ved fremmøte. Noen ganger ble også skjema for varsling brukt, men først og fremst i saker som skulle diskuteres i skoleteamet, og der de ansatte bare hadde en liten mistanke om at en elev ikke hadde det trygt og godt. Rektor informerte videre at dokumentasjonen og kommunikasjonen i 9A-sakene var uoversiktlig. Rektor sier i intervjuet at hun samler disse i en egen mappe og at skolen jobber for å få til et bedre system for dokumentering av varsler. I RefLex svarer rektor at skoleteamet har en egen mappe for innmeldte saker. Rektor konkluderer med at skolen helt klart har forbedringspotensialer her.

Det kom frem under intervjuene at de ansatte ikke er kjent med terskelen for å varsle, men de sier at alvorlige hendelser, gjentakende hendelser og henvendelser fra foreldre blir varslet med en gang. Der de bare har en mistanke ville de undersøke saken litt før de varsler videre.

Bli rektor varslet straks og raskt nok?

På spørsmålet i RefLex om rektor har avklart hvilke saker de som jobber på skolen, skal varsle om straks og hvor raskt de skal varsle om andre saker, svarer rektor nei og lærerne ja. Rektor skriver i sin utredning at det ikke varsles raskt nok til henne. Videre skriver hun at i de alvorligste sakene blir

hun varslet om straks, men grensen for mer eller mindre alvorlige saker har ikke vært drøftet eller avklart.

Skolen har, som nevnt, utarbeidet «Rutine for håndtering av krenkelser og mobbing». Under «Varsle» går det frem at «alle ansatte har plikt til å varsle hvis de ser eller mistenker at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø» og at varslingen skal skje umiddelbart.

Under intervjuene kom det frem at de ansatte var kjent med at de skulle varsle med en gang, men at dette i ulik grad etterleves. Blant annet kom det frem at man ikke alltid har tid til å varsle med en gang. Selv om flere var ukjent med terskelen for å varsle var de ansatte enig i at alvorlige hendelser, gjentakende hendelser og henvendelser fra foreldre skulle varsles med en gang. Der de bare hadde en mistanke om krenkelser ville de ha undersøkt saken først. Som tidligere nevnt svarer de ansatte ulikt på hvem de varsler til.

Rektor svarer ja i RefLex på om hun følger opp at alle som jobber på skolen varsler henne så raskt som saken tilsier i praksis. Videre skriver hun i sin utredning at de det gjelder blir fulgt opp gjennom samtaler.

Varsles skoleeier i alvorlige tilfeller?

På spørsmålet om rektor varsler skoleeier om alvorlige tilfeller, inkludert tilfeller der skolen over tid ikke har klart å løse en sak, så svarer rektor ja i RefLex. Rektor bekrefter i intervjuet at hun har varslet skoleeier om vanskelige, komplekse og alvorlige saker som har pågått over tid. Dette er blant annet tatt opp i ukentlige dialogmøter mellom rektor og skoleeier, samt på telefon. Skoleeier bekrefter dette i intervjuene.

Skolen og skoleeier har sendt over skjema «Varsel til skoleeier om alvorlige saker vedrørende elevens skolemiljø». I skjemaet går det fram at skolen skal beskrive saken, hvilke tiltak som har vært prøvd ut tidligere og eventuelt beskrivelse av ønsket bistand fra skoleeier.

Se også kapittel 10 om skoleeiers forsvarlige system.

Fylkesmannens vurdering

Skolen må ha en fremgangsmåte som sikrer at alle som jobber på skolen varsler rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har det et trygt og godt skolemiljø. Rektor må følge opp at alle som jobber på skolen bruker denne fremgangsmåten i praksis.

Fylkesmannens undersøkelser viser at de ansatte er kjent med at de skal varsle dersom de får kjennskap til at en elev blir krenket, men at de ikke er gjort tilstrekkelig kjent med terskelen for varsling. Det er Fylkesmannens inntrykk at ansatte varsler ved alvorlige hendelser, gjentakende hendelser og når de får beskjed fra foreldre. I saker der de ansatte bare har «mistanke» vurderer Fylkesmannen at de ansatte ofte starter undersøkelser før de varsler saken til ledelsen. Fylkesmannen bemerker at det i forarbeidene til opplæringsloven kapittel 9 A fremgår at mistanke og kjennskap er likestilt med hensyn til varslingsplikten etter § 9 A-4. Fylkesmannen ser derfor ingen grunn til at det skal være rutine at mistanke om at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø skal undersøkes nærmere før rektor varsles. I noen tilfeller vil det likevel kunne være hensiktsmessig å eksempelvis gjennomføre samtale(r) med eleven eller andre ansatte for å kunne bekrefte/avkrefte en mistanke i forkant av varsling til rektor.

Fylkesmannen ser også at skolen har en fremgangsmåte for varsling der varselet skal gjøres skriftlig. I lys av intervjuene er Fylkesmannen enig med rektor i at denne fremgangsmåten ikke alltid brukes i

praksis og at varslene ofte gjøres muntlig. Fylkesmannen understreker at dersom rektor mottar muntlige varsler, må rektor sikre en fremgangsmåte for å nedtegne også disse varslene. Når det gjelder varslingsplikten og dokumentasjon viser departementet i forarbeidene til logger over varsler og notater i elevmapper mv. Eksempelene er ikke uttømmende eller normerende, men dokumentasjonskravet knytter seg til å dokumentere hva skolen har gjort i saker der det har vært mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. I tråd med rektors opplysninger er det også Fylkesmannens vurdering at varslene ikke dokumenteres tilstrekkelig i alle tilfeller og at skolen har forbedringspotensialer på dette området.

Videre ser Fylkesmannen at skolen har en skriftlig rutine for at det skal varsles til ledelsen, men at det i praksis også varsles til lærere.

Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen, varsler rektor så raskt som saken tilsier. Av forarbeidene til oppl. kap. 9 A fremgår det at tidspunktet for varsling blant annet må stå i forhold til sakens alvor. Vurderingen av hvor raskt det må varsles må gjøres fra sak til sak, og må ta hensyn til at alle skolemiljø saker er tidssensitive. Det vil si at det i noen tilfeller vil være nødvendig å varsle rektor straks, mens i andre tilfeller kan det være forsvarlig å vente noe lenger, for eksempel til slutten av skoledagen eller til ukentlige oppsummeringer eller liknende.

Det er Fylkesmannens inntrykk at de ansatte vet at de skal varsle straks og at de i praksis varsler umiddelbart til ledelsen om alvorlige saker. Andre saker venter de med, til de får bekreftet mistanken før de varsler. I skolens rutine for varsling er det ikke skilt mellom hvilke saker som skal varsles straks og hvor raskt de ansatte skal varsle om andre saker. Det er derfor Fylkesmannens vurdering at rektor ikke har utarbeidet en fast fremgangsmåte for varsling, blant annet ved at dette ikke har vært drøftet og avklart med personalet. Fylkesmannen vurderer at tilfeller der ansatte varsler lærer og ikke varsler ledelsen direkte, kan være til hinder for at rektor mottar varselet raskt nok. Fylkesmannen er derfor enig i rektors vurdering i at dette spørsmålet ikke er tilstrekkelig avklart med personalet.

Det er Fylkesmannens vurdering at siden rektor ikke har en fast fremgangsmåte for hvilke saker som skal varsles straks, er det vanskelig å konkludere med at rektor følger opp ansatte som ikke varsler så raskt som saken tilsier.

Skolen skal varsle skoleeier i alvorlige tilfeller. Av forarbeidene til oppl. kap. 9 A fremgår det at formålet med varslingen er å gjøre skoleeier kjent med saken slik at skoleeier kan involvere seg i hvordan den skal løses. Fylkesmannen vurderer at det er sannsynliggjort at skolen varsler skoleeier dersom saken er vanskelige, komplekse og alvorlige saker samt saker som har pågått over tid.

Se også kapittel 10 om skoleeiers forsvarlige system.

Kommunens tilbakemelding etter foreløpig rapport – Fylkesmannens funn og vurderinger

Når det gjelder delplikten «å varsle» viser skolen og kommunen til utarbeidede rutiner og vedlagt dokument «Blystadlia skoles rutiner for varsling etter bestemmelser i opplæringsloven § 9A og skjema for varsling». Av rutinen fremgår det at rektor skal varsles om all mistanke om at en elev ikke har det trygt og godt på skolen. Det er videre presisert i rutinen *når* varslingen skal skje, og at varslingen skal skje skriftlig gjennom eget varslingsskjema.

Fylkesmannen vurderer det som positivt at skolen nå har utarbeidet skriftlige rutiner som angir når og hvordan ansatte skal varsle rektor og at dette skal skje gjennom eget skjema. Fylkesmannen bemerker likevel at skolen hadde et skriftlig varslingsskjema også tidligere, men at utfordringen var

at ansatte ikke brukte dette i praksis. Fylkesmannen mener den nye utarbeidede varslingsrutinen i større grad vil kunne sikre at ansatte varsler på korrekt måte i praksis. Vi er likevel usikre på om den utarbeidede rutinen ennå er implementert blant skolens ansatte, slik at denne nå følges når ansatte skal varsle om en elevs skolemiljø.

På denne bakgrunn opprettholder vi våre vurderinger knyttet til plikten til å varsle rektor i foreløpig rapport.

Fylkesmannens konklusjon

Skolen sikrer ikke at alle som jobber på skolen varsler rektor straks dersom de får mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.

Rektor varsler skoleeier om alvorlige tilfeller.

Skolen har ikke sannsynliggjort at den dokumenterer hva den gjør for å oppfylle plikten til å varsle rektor i sakene.

Lovkravet er ikke oppfylt.

Rettslig krav 4

Plikten til å undersøke alle saker (RefLex 1.19 – 1.23)

Skolen skal undersøke saken nærmere så snart som mulig etter at rektor har fått varsel.

En elev som er involvert i saken, har rett til å uttale seg. Skolen skal tilrettelegge og ufarliggjøre samtalen. Eleven kan ha med seg foreldrene eller andre som støtte eller få dem til å uttale seg på sine vegne.

Undersøkelsene skal få frem fakta om situasjonen, bakgrunnen for elevens opplevelse og hva i elevens omgivelser som påvirker hvordan eleven opplever skolemiljøet. Skolen må innhente nok informasjon til å avdekke hva som har skjedd, og om én eller flere elever opplever at skolemiljøet ikke er trygt og godt. Skolen skal dokumentere hvordan den undersøker saken.

Fylkesmannens undersøkelser

Undersøkes saken alltid?

I RefLex svarer rektor og lærerne ja på at skolen alltid undersøker saken når de mottar varsel fra en som jobber på skolen, eller når en elev sier fra om at skolemiljøet ikke er trygt og godt.

På spørsmål om skolen har bestemt en fast fremgangsmåte for undersøkelser, sier rektor at de snakker med elevene det gjelder. Videre sier rektor at ledelsen og de ansatte blir enige om hvem som tar samtalen og at dette ofte er den som kjenner eleven best. Rektor sier også at det er viktig å komme i kontakt med foreldrene tidlig.

Skolen har, som nevnt, en «Rutine for håndtering av krenkelser og mobbing». I denne går det frem at rektor og kontaktlærer skal undersøke saker og innhente mer informasjon for å avklare hva varselet handler om, samt at dette skal skje umiddelbart. Videre går det frem at skolen skal ha dialog og møter med elev som er blitt krenket og eleven/e som har krenket, for blant annet å få informasjon om hendelsen. Rutinen viser også at undersøkelsene skal fortsette snarest mulig og nevner eksempler som spørreundersøkelser, observasjoner og samtaler med elever.

I intervjuene kom det frem at det som regel er kontaktlærer som undersøker saken, ofte i samarbeid med faglærer, spes.ped.lærer og ressurslærer skolemiljø. Rektor og de fleste lærerne svarer ja på

spørsmål i RefLex om undersøkelsene alltid får frem fakta om situasjonen, bakgrunn for elevens opplevelse, og hva i elevens omgivelser som påvirker hvordan eleven opplever skolemiljøet. I intervjuet kom det frem at de ansatte som var involvert i undersøkelsen prøver å se saken fra flere sider og ut fra elevens subjektive opplevelse. Videre kom det frem at rektor eller avdelingsledere er pådrivere i undersøkelsesfasen, setter frister og følger opp.

Det kom frem under intervjuene at i praksis ble undersøkelser gjort på bakgrunn av samtaler med elevene, hjemmet, lærere som har vært vitne til hendelsen og andre elever som har vært vitne eller aktive i saken, samt observasjoner og faste trivselsundersøkelser. Videre kom det frem at skolen har fokustid hver uke der klassemiljøarbeid tas opp.

På spørsmål i RefLex om involverte elever alltid blir hørt når skolen undersøker saker, så svarer rektor og lærere ja. Det kom frem under intervjuene at å høre eleven har første prioritet og ble gjennomført gjennom samtaler med elevene så raskt som mulig etter hendelser. Det er som oftest kontaktlærer som snakker med elevene, og i noen tilfeller blir samtalen(e) gjennomført like etter en hendelse, og før undervisningen kan starte. Videre kom det frem i intervjuet at lærerne skrev ned hvem de snakket med, og at det ble skrevet referat fra møter og telefoner med foreldrene, samt at e-poster ble tatt vare på. Skolen har også logg for enkeltelever.

Skolen har sendt inn aktivitetsplaner. De nye malene har et eget punkt der skolen skal skrive om hvilke undersøkelser skolene har gjort i saken. Planene viser at skolen har gjort undersøkelser i form av samtaler og møter med elever, møter og e-postutvekslinger med foreldre, observasjoner og kartlegginger. Aktivitetsplanene viser også at skolen gjennomfører møter med den som opplever krenkelsen i undersøkelsesfasen og foresatte, samt at elevens subjektive opplevelse nedtegnes.

På spørsmål om skolen dokumenterer hvordan de undersøker saker ved mistanke om at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, svarer rektor ja. Skolens undersøkelser går frem av aktivitetsplanen, gjennom logger og gjennom kommunikasjon med foreldrene (e-post, telefoner og møter).

Undersøker saken snarest?

På spørsmål om skolen alltid undersøker saken så snart som mulig, så svarer både rektor og lærerne ja i RefLex. Rektor sier i intervjuet at undersøkelser gjøres umiddelbart og at man f.eks. ikke kan vente selv om en lærer er syk eller har fri.

Skolen har, som nevnt, oversendt «Rutine for håndtering av krenkelser og mobbing». Under punktet undersøkelse går det frem at undersøkelser skal gjennomføres umiddelbart og snarest mulig (se for øvrig punkt 1.7) I intervjuene kom det frem at det ofte blir varslet, samtidig som det settes i verk undersøkelser og lagd utkast til aktivitetsplan.

I skolens tiltaksplan/aktivitetsplan er det et eget felt der skolen fyller inn undersøkelse. Aktivitetsplanene viser at undersøkelsene starter fra 0 – 1 virkedager etter at rektor har blitt varslet om saken. Videre viser aktivitetsplanene at det gjennomføres undersøkelser gjennom samtaler med elever, samtaler med foresatte, observasjon og kartlegginger i lys av sakens karakter og omfang.

Fylkesmannens vurdering

Etter at rektor har fått varsel eller melding om at en elev ikke har det trygt og godt, viser innsendt dokumentasjon og svarene i RefLex at skolen undersøker saken raskt.

Skolens fremgangsmåte for undersøkelser må sikre at alle saker blir tilstrekkelig undersøkt. Skolen må sørge for at det innhentes nok informasjon til å avdekke hva som har skjedd, og om én eller flere elever opplever at skolemiljøet ikke er trygt og godt. Undersøkelsene må få frem hva som ligger bak elevens/elevens opplevelse.

Fylkesmannen vurderer at kontaktlærerne i samråd med andre lærere og avdelingsledere undersøker saken, og at hensikten med undersøkelsen er å finne ut bakgrunnen for elevens opplevelse og hva i elevens omgivelser som påvirker hvordan eleven opplever skolemiljøet. Fylkesmannen mener videre at skolens undersøkelsesmetoder som samtaler med involverte elever, møter med foreldre, observasjoner, kartlegginger og trivselsundersøkelser er egnede metoder for å få frem elevens opplevelse, fakta om situasjonen og hva som ligger bak elevens opplevelse. Det er videre Fylkesmannens inntrykk at undersøkelsesmetodene velges på bakgrunn av sakens karakter og omfang.

Skolen har imidlertid ikke sendt inn tilstrekkelig dokumentasjon på gjennomførte undersøkelser som for eksempel trivselsundersøkelser, kartlegginger av jentemiljø og observasjoner. På bakgrunn av aktivitetsplanene og intervjuene vurderer Fylkesmannen derfor at det gjennomføres undersøkelser, men resultatene av undersøkelsene er mangelfullt dokumentert. Fylkesmannen har mottatt elevsaker og ser at aktivitetsplanene har bidratt til å hjelpe elevene. Vi ser likevel at det er lite synliggjort hvordan resultatene fra undersøkelsen bidrar til å få fram fakta i situasjonen, beskrive problembeskrivelsene og videre valg av tiltak.

På bakgrunn av det ovennevnte er det ikke sannsynliggjort at det undersøkes tilstrekkelig.

Fylkesmannen vurderer at rektor sikrer at skolen undersøker saken snarest blant annet på bakgrunn av skolens rutiner og aktivitetsplaner.

Kommunens tilbakemelding etter foreløpig rapport – Fylkesmannens funn og vurderinger

Skolen og kommunen viser til at skolens rutine for håndtering og ivaretagelse av aktivitetsplikten beskriver hvordan en sak kan undersøkes. Hvilke undersøkelser som er gjort og hvilke metoder som er brukt, fremgår allerede av skolens mal for aktivitetsplan. Skolen og kommunen skriver at i revidert mal for aktivitetsplan skal også resultatene fra undersøkelsene fremkomme, og danne grunnlaget for egnede tiltak. Revidert mal for aktivitetsplan ligger vedlagt tilbakemeldingen, og Fylkesmannen ser at det er lagt inn eget punkt hvor resultatene av undersøkelsene skal beskrives. Fylkesmannen mener dette punktet i malen i større grad vil ivareta at tiltakene er basert på resultatene fra skolens undersøkelser enn den tidligere versjonen. Aktivitetsplanen er et dokument som de ansatte som er involvert i saken skal ha et bevisst forhold til, og som skal evalueres jevnlig. Fylkesmannen mener derfor at resultatene fra skolens undersøkelser vil kunne synliggjøres på denne måten.

Fylkesmannen vurderer at rutinen for å undersøke saken nå i større grad ivaretar både dokumentering av undersøkelser i enkeltsakene, og at undersøkelsene vil få frem fakta om situasjonen, bakgrunnen for elevens opplevelse og hva i elevens omgivelser som påvirker hvordan eleven opplever skolemiljøet. Fylkesmannen understreker at skolen også må ta vare på underlagsdokumentene for de undersøkelsene de har gjort, og at den kan vise til disse i enkeltsaker. Dette kan eksempelvis være referater fra elevsamtaler, besvarelser på trivselsundersøkelser, sosiogram, observasjonslogger etc.

På bakgrunn av kommunens tilbakemelding og dokumentasjon endrer Fylkesmannen konklusjonen. Lovkravet er oppfylt.

Fylkesmannens konklusjon

Rektor sikrer at skolen undersøker saken snarest når skolen har mottatt varsel om mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.

Skolen sikrer elevens rett til å uttale seg i saken.

Skolens undersøkelser får frem fakta om situasjonen, bakgrunnen for elevens opplevelse og hva i elevens omgivelser som påvirker hvordan eleven opplever skolemiljøet.

Skolen dokumenterer resultater fra undersøkelser.

Lovkravet er oppfylt.

Rettslig krav 5

Plikten til å sette inn tiltak (RefLex 1.25 – 1.28)

Plikten til å sette inn tiltak gjelder uavhengig av årsaken til at eleven ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt.

Skolen skal velge tiltak ut fra faglige vurderinger av hva som er egnede tiltak. Vurderingene skal basere seg på kunnskap, prinsipper og verdier som er utviklet og anerkjent av kompetente fagmiljøer. Skolen må tilpasse tiltakene til saken og elevens helhetlige behov.

Skolen må ta stilling til hva som er elevens beste i saken. Da må skolen vurdere elevens syn på hva som bør være innholdet i aktivitetsplanen, elevens identitet og karaktertrekk og egenskaper, familiemiljø og nære relasjoner, beskyttelse, omsorg og sikkerhet, sårbarhet eller sårbare situasjoner, elevens rett til liv og utvikling, elevens fysiske og psykiske helse og elevens rett til utdanning. Det skal sterke hensyn til for at skolen kan sette elevens beste til side. Skolen må ta stilling til hvor stor vekt elevens beste skal ha.

Samlet sett skal skolen gjennomføre de tiltakene som med rimelighet kan forventes av den i den enkelte saken.

Fylkesmannens undersøkelser

I RefLex svarer rektor og lærerne ja på spørsmålet om skolen alltid setter inn tiltak der en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Det kom frem under intervjuene at det blir utarbeidet aktivitetsplaner når eleven eller foreldrene uttrykker at eleven ikke hadde det bra. Det kom videre frem at det ble laget aktivitetsplaner både ut fra enkelthendelser og saker som hadde pågått over tid. Fokuset ligger på om eleven har det bra eller ikke. Det kom frem i intervjuene at det også blir utarbeidet aktivitetsplaner der eleven eller foreldrene ikke spesifikt har gitt uttrykk for at de ønsker det, men der skolen ser behov for det.

Skolen har, som nevnt, utarbeidet rutine for håndtering av krenkelsers og mobbing. Her fremgår det at etter undersøkelser skal skolen starte med å utarbeide utkast til aktivitetsplan med tiltak og at dette skal skje snarest. Ansvarlig for utarbeidelsen er rektor og kontaktlærer.

Får eleven uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen?

På spørsmål i RefLex om eleven alltid får uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen, svarer rektor og lærerne ja. Rektor svarer videre at dette er en selvfølge. Videre

skriver rektor at elevene skal utforme målet, hva som skal ta slutt og får uttale seg om hvilke tiltak som skal iverksettes. Hvem eleven ønsker å snakke med, hva som skal sies og gjøres videre, er temaer eleven skal få mene noe om.

Under intervjuene kom det frem at elevene deltar i utarbeidelsen av aktivitetsplanen. De eldste elevene er direkte involvert. De yngste involveres gjerne gjennom foreldrene, men skolen prøver også å involvere disse elevene direkte. Elevene uttrykte ofte hva de ønsket skulle bli annerledes, og de ansatte på skolen former egnede tiltak ut fra det, så langt det er mulig. Det kom frem under et av intervjuene at «Det er elevenes mål som er tema for planen, så da må jo eleven være med og kjenne til det».

I skolens rutine går det frem at det skal gjennomføres møte med elev og foresatte og at disse skal gis anledning til å uttale seg om tiltakene som skal settes inn. Praksisen ble bekreftet under intervjuene og underbygges av oversendte aktivitetsplaner og referater.

Tilpasser skolen tiltakene til saken, elevens helhetlige behov og elevens beste?

På spørsmål om tiltakene er tilpasset saken i type og omfang, og basert på elevens helhetlige behov og elevens beste, svarer rektor og lærerne ja i RefLex. Rektor svarer at i enkelte saker kan en samtale være nok og andre ganger må tiltakene revideres, endre og legges til flere ganger over en lang periode.

Det kom frem under intervjuene at tiltakene ble utarbeidet på bakgrunn av samtaler med elevene og andre. Videre bruker skolen ressursene til Utdanningsdirektoratet, erfaringer fra andre samt råd fra PPT og barnevernet i enkelte saker. Det kom også frem at skolen prøver å tilpasse seg elevens ønsker i den grad det lar seg gjøre og at elevens beste blir vurdert ved fastsetting av tiltak.

Aktivitetsplanene viser at skolen både utformer en individuell problembeskrivelse, beskriver elevens subjektive opplevelse og legger inn skolens undersøkelse. Videre setter skolen inn tiltak på individnivå, gruppenivå og skolenivå. Det kom fram under intervjuene at de ansatte syntes det kunne være utfordrende å finne egnede tiltak på grunn av manglende kompetanse.

For mer informasjon om tiltakene i aktivitetsplanen se spørsmål 3.1.

Fylkesmannens vurderinger

Fylkesmannen mener skolen viser at den setter inn tiltak i saker der det avdekkes at en elev ikke har det trygt og godt. Videre er det Fylkesmannens inntrykk at tiltakene settes inn uavhengig av årsaken til at eleven ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt og bygger på elevens uttalelse i saken. Fylkesmannen vurderer også at det sannsynliggjøres at elevene blir involvert og høres om mål og tiltakene i saken. Tiltakene dokumenteres i en aktivitetsplan, kontrolleres og følges opp av rektor eller avdelingsleder.

Kravet til skolen om å sette inn egnede tiltak tar utgangspunkt i at skolen bruker sitt faglige skjønn, og forutsetter at de ansatte på skolen har kompetanse om skolemiljø og arbeid mot krenkelses, i tillegg til god kjennskap til regelverket. Kompetansen skal være tuftet på kunnskap, prinsipper og verdier som er utviklet av fagmiljøer. I skolens arbeid med aktivitetsplaner er det Fylkesmannen vurdering at skolen utarbeider individuelle problembeskrivelser, får frem elevens subjektive opplevelser og bruker disse opplysningene til å utarbeide egnede tiltak på individ-, gruppe- og skolenivå til elevens helhetlige behov og elevens best. Det er Fylkesmannens inntrykk av at de ansatte benytter ressurser fra Utdanningsdirektoratet, andre fagmiljøer og utformer tiltak på

bakgrunn av andres erfaringer. De ansatte ga likevel uttrykk for at kompetansen ikke alltid strakk til, og Fylkesmannen anbefaler derfor at de ansatte får tilgang til kompetanseheving.

Fylkesmannens konklusjon

Skolen setter inn tiltak uavhengig av årsaken til at eleven ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt.

Elevene blir tilstrekkelig hørt i saken.

Tiltakene er tilpasset saken i type og omfang, og basert på elevens helhetlige behov og elevens beste.

Fylkesmannen anbefaler at de ansatte får opplæring i tiltak i saker der elever opplever å ikke ha det trygt og godt.

Lovkravet er oppfylt.

4. Plikten til å straks varsle og undersøke dersom en som jobber på skolen krenker en eller flere elever

Nedenfor har vi oppgitt de rettslige kravene som gjelder skolens skjerpede aktivitetsplikt dersom en som jobber på skolen krenker en eller flere elever. Reglene om den skjerpede aktivitetsplikten står i opplæringsloven §§ 9 A-4 og 9 A-5.

Rettslig krav 6

Plikten til å straks varsle rektor (RefLex 2.2 – 2.9)

Alle som jobber på skolen, skal varsle rektor straks, dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen, krenker en eller flere elever. Rektor skal varsle skoleeieren straks. Dersom det er en ansatt i skoleledelsen som krenker elever, skal skoleeieren få varsel istedenfor rektor. Skolen skal dokumentere hvordan den varsler.

Hva som er å krenke, skal tolkes vidt. Det kan være direkte krenkelser, men også mer indirekte krenkelser som utestenging, isolering og baksnakking. Hvordan elevene opplevde krenkelsen, er uten betydning for plikten til å varsle. Det er tilstrekkelig med mistanke for at plikten til å varsle inntreffer. Å ha en mistanke vil si å ha en følelse av eller antagelse om at en som jobber på skolen, krenker en eller flere elever.

Fylkesmannens undersøkelser

Varsler alle som jobber på skolen rektor, dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen krenker en eller flere elever?

På spørsmål om rektor har gjort de som jobber på skolen, kjent med at de skal varsle henne ved mistanke om at en som jobber på skolen har krenket en eller flere elever, svarer rektor og lærerne ja i RefLex. Rektor skriver at Utdanningsdirektoratets informasjonsmateriell er presentert for alle og skriver videre at der kommer det tydelig fram at rektor skal varsles i alle slike saker. Videre skriver rektor at skolen mangler egen rutinebeskrivelse for dette. Fylkesmannen kan bekrefte at skolen ikke har oversendt rutiner for 9A-5, med unntak av kommunens varslingsskjema. Det er heller ikke oversendt noen andre dokumenter som viser skolens praksis for varsling der voksne på skolen krenker elever.

Rektor sier i intervjuet at skolen har jobbet med å få en tilbakemeldingskultur og at de ansatte skal si ifra dersom de ser ting som ikke er greit. Videre sier rektor at dersom ansatte ser noe som kan oppleves som krenkende for en elev, så skal de varsle og si fra til nærmeste leder eller henne. I intervjuet kom det videre frem at nye vikarer ikke er gjort kjent med dette. Rektor sier videre at de skal forbedre dette.

Det kom frem under intervjuene at flere ansatte vet at de skal varsle til nærmeste leder eller rektor dersom de hadde sett at ansatte krenker en elev, men enkelte ville ha snakket med kollegaen før de hadde gått videre til leder. Andre sa at det vill være vanskelig å varsle ledelsen dersom en kollega krenket en elev, men at det kom an på alvorlighetsgraden. Videre kom det frem at de ansatte visste at rektor måtte varsle videre til skoleeier dersom en ansatt krenket en elev.

På spørsmål om rektor har gjort de som jobber på skolen, kjent med at de i stedet skal varsle direkte til skoleeieren hvis mistanken gjelder en i skoleledelsen, svarer rektor og lærerne ja i RefLex. Rektor skriver at Utdanningsdirektoratets informasjonsmateriell er presentert for alle. Som nevnt over, har skolen ikke egne rutiner for dette. Det kom frem under intervjuet med rektor at hun ikke hadde snakket så mye med de ansatte om hvordan de skal varsle skoleeier i disse sakene og sier videre at dette burde sikkert vært løftet mer frem.

Det kom frem under intervjuene at de fleste ansatte var gjort kjent med at de skulle varsle til skoleeier dersom en leder hadde krenket en elev. Likevel sa de ansatte at terskelen for å si ifra til skoleeier er høy blant annet fordi skoleeier ikke er synlig for dem. I intervjuene kom det frem at noen ville ha snakket med en annen leder og rådført seg før de varslet videre til skoleeier. Videre kom det frem at alvorlighetsgraden avgjorde hvorvidt det ble varslet om saken.

I intervjuene kom det frem at de ansatte var blitt gjort kjent med det nye varslingsskjemaet som skal sendes skoleeier i de tilfeller skoleleder krenket elev, men at det var usikkert hvorvidt alle gikk rundt og husket dette. Det kom frem under intervjuet at ikke alle ansatte var tilstede da dette ble gjennomgått og noen hadde derfor ikke fått informasjon om hva de skal gjøre i disse tilfellene.

På spørsmål om rektor har bestemt hvordan de som jobber på skolen skal varsle, svarer rektor ja og lærerne noe ulikt i RefLex. Rektor skriver videre i sin redegjørelse at de ansatte kjenner til skjemaer som er utarbeidet og som skal benyttes, men at disse er utarbeidet mest med tanke på § 9 A-4, og lite spesifikt på 9 A-5. Videre har alle ansatte fått opplæring i å melde avvik og varsle gjennom kommunens kvalitetssystem, men at ny utgave av avviksmelding var kommet i høst og at opplæring vil komme innen kort tid. Rektor skriver også at utfyllende rutine må utarbeides.

I intervjuene kom det fram at de ansatte var kjent med at de må varsle til rektor dersom de ser at ansatte krenker en elev og at rektor skal varsle videre til skoleeier.

Rektor svarer ja og lærerne svarer ulikt på spørsmål om rektor har gjort alle ansatte kjent med at de skal varsle rektor eller eventuelt skoleeier straks. Rektor skriver videre at dette er gjort muntlig gjennom informasjonsmateriell. I intervjuet utdyper rektor at skolen har jobbet med at de må ha en tilbakemeldingskultur og at de ansatte må si ifra dersom de ser ting som ikke er greit. Videre sier rektor at dersom de ansatte ser noe som kan oppleves krenkende for en elev, så skal de varsle og si fra til nærmeste leder eller henne.

Det kom frem under intervjuene at de ansatte ikke opplever å ha fått informasjon om hvor raskt det skal varsles i disse sakene. Noen ansatte trodde at de skulle varsle så raskt som mulig, men at de ville varslet på slutten av dagen dersom de var opptatt. Andre ville ha snakket med sin kollega før de

eventuelt varslet videre til ledelsen. Det kom frem at de på møter bare snakket generelt om varsling etter kapittel 9 A.

På spørsmål om skolen dokumenterer tilfeller der en som jobber på skolen, varsler ved mistanke om at en annen som jobber på skolen har krenket en eller flere elever, svarer rektor nei. Rektor svarer videre at hun ikke har gjort det hittil fordi hun så langt ikke fått kjennskap til alvorlige hendelser, og dermed ikke har dokumentert noe.

Rektor svarte ja på spørsmål om hun varsler skoleeier straks ved mistanke om at en som jobber på skolen, krenker en eller flere elever. Rektor svarer videre at hun ville ha gjort det dersom hun vurderte saken som så alvorlig at den ansatte må følges opp over tid og at det også kan ligge an til å bli en personalsak. Det kom fram under intervjuene at ansatte hadde varslet rektor om ansattes krenkelser, men i intervjuet med rektor kom det fram at hun ikke hadde oppfattet dette som varsel, og det var derfor ikke varslet videre til skoleeier.

Fylkesmannens vurderinger

Rektor må sikre at alle som jobber på skolen varsler rektor straks dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen krenker en eller flere elever, eller at de varsler direkte til skoleeier dersom mistanken gjelder en i skoleledelsen. Videre må rektor ha bestemt en fast fremgangsmåte for å sikre dette. Rektor må også følge opp at alle som jobber på skolen følger denne fremgangsmåten i praksis.

Det er Fylkesmannens inntrykk at rektor til en viss grad har gjort de fleste ansatte kjent med at rektor og skoleeier skal varsles ved mistanke om eller kjennskap til at en ansatt eller en leder krenker en elev. Det er likevel Fylkesmannens vurdering at ikke alle ansatte i skolen og SFO er gjort kjent med plikten til å varsle i saker der en ansatt krenker en elev.

Fylkesmannen understreker at det ikke finnes en nedre terskel for verken den ansattes eller rektors varsling i saker som omhandler § 9 A-5. Slik loven er utformet skal all mistanke om eller kjennskap til at en som arbeider i skolen krenker en elev skal varsles. Det stilles særlig skjerpede krav til både varsling og tempo i disse sakene, og rektor og ansatte må derfor varsle skoleeier straks. Den skjerpede aktivitetsplikten må sees i sammenheng med at skoleeier er arbeidsgiver for de ansatte på skolen, og at skoleeier dessuten har det øverste ansvaret for at elevene har et trygt og godt skolemiljø. At skoleeier kobles inn i en sak ved mistanke om eller kjennskap til at en ansatt krenker en elev, kan være avgjørende for at saken får riktig utfall. På bakgrunn av det nevnte vurderer Fylkesmannen at rektor har for høy terskel for hva som varsles til skoleeier i disse sakene.

Fylkesmannen vurderer også at rektor har for høy terskel for hva som skal dokumenteres når ansatte varsler. Det er ikke et krav at hendelsen må være alvorlig for at varselet skal dokumenteres.

Kommunens tilbakemelding etter foreløpig rapport – Fylkesmannens funn og vurderinger

Skolen og kommunen viser til kommunens utarbeidede maler og rutiner. Den vedlagte rutinen angir at rektor skal varsles dersom ansatte får mistanke eller kjennskap til at en ansatt ved skolen krenker en elev. Videre fremgår det at varslingen skal skje umiddelbart gjennom varslings skjema, og at varsling umiddelbart skal skje til skoleeier dersom det er en i skolens ledelse som har krenket en elev. Fylkesmannen mener skolen nå har en skriftlig rutine som ivaretar kravene til varsling etter oppl. § 9 A-5.

Fylkesmannen mener skolen nå ser ut til å ha utarbeidet en rutine som kan oppfylle kravet om å dokumentere hvordan rektor og/eller skoleeier skal varsles dersom det foreligger mistanke om at en

som arbeider ved skolen har krenket en elev. Ofte må det imidlertid gis tid til implementering av rutiner, og Fylkesmannen kan ennå ikke se hvordan rutinene for dokumentering av plikten til å følge med er tatt i bruk av de ansatte. Skolen og kommunen har heller ikke gitt tilbakemelding på hvordan de ansatte er lært opp i rutinen.

Fylkesmannens konklusjon

Rektor har for høy terskel for hva som skal varsles skoleeier og varsler derfor ikke skoleeier straks.

Skolen sikrer ikke at alle ansatte varsler rektor, eller eventuelt skoleeier, i slike saker.

Skolen dokumenterer ikke varsler.

Lovkravet er ikke oppfylt.

Rettslig krav 7

Plikten til å undersøke saken straks (RefLex 2.10 – 2.14)

Skolen må undersøke hva som har skjedd. Skolen skal dokumentere hvordan det er undersøkt.

Hvis undersøkelsene viser at en som jobber på skolen, har krenket elever, må skolen undersøke hvordan elevene opplevde dette. Hvis det er elever som ikke har et trygt og godt skolemiljø som følge av krenkelsene, må skolen vurdere hvilke tiltak den skal sette inn.

En elev som krenkelsen direkte retter seg mot, har rett til å uttale seg. Skolen skal tilrettelegge og ufarliggjøre samtalen. Eleven kan ha med seg foreldrene eller andre som støtte, eller få dem til å uttale seg på sine vegne. Dersom krenkelsen rettet seg mot en større gruppe elever, for eksempel en klasse, kan det være tilstrekkelig å snakke med klassen samlet eller med en del av elevene.

Fylkesmannens undersøkelser

På spørsmål om skolen alltid undersøker saken ved mistanke om at en som jobber på skolen, har krenket elever, svarer rektor og lærerne ja i RefLex. Videre svarer de ja på om sakene undersøkes straks. I intervjuene svarte rektor at det er hun som følger opp disse tilfellene og at skolen ser alvorlig på slike saker. Rektor skriver også at hun ikke har fått noen henvendelser om dette.

Rektor skriver også i RefLex at skolen vil undersøke gjennom samtaler med eleven, med den ansatte og eventuelt andre involverte eller vitner. Videre sier rektor i intervjuet at hun ville ha kartlagt situasjonen ganske raskt. Som nevnt over har skolen ingen egen skriftlig fremgangsmåte for oppfølging av 9 A-5 saker.

I et intervju kom det frem at samme rutiner gjelder for dette området som etter oppl. 9 A-4 og at aktivitetsplikten gjelder alle ansatte også i disse sakene. Videre ble det sagt at det kan hende skolen må lage en plan for eleven og at det samtidig blir en personalsak. Det ble også sagt at skolen ikke hadde snakket så mye om dette.

Rektor og de ansatte svarer ja på spørsmålet om undersøkelsen alltid får frem fakta om situasjonen og om elevene opplever at skolemiljøet ikke er trygt og godt. Rektor svarer at dette hele tiden er målet. Hun viser til at det er mange som har god kompetanse i å samtale med barn, stille åpne spørsmål og være undrende og spørrende i formen.

På spørsmål om involverte elever alltid blir hørt når de undersøker saker, svarer rektor og lærerne ja i RefLex. Rektor svarer videre at elevens subjektive opplevelse vektlegges alltid, og at de aldri

beskylder noen for å snakke usant. Videre sier rektor at skolen har respekt for den enkeltes opplevelse, selv om en annen kan ha en annen beskrivelse eller opplevelse av situasjonen. Skolen involverer og samarbeider også med foreldrene i gjennomføringen av vanskelige samtaler.

På spørsmål om skolen dokumenterer hvordan de undersøker saker ved mistanke om at en annen som jobber på skolen har krenket en eller flere elever svarer rektor og lærerne ja, men under intervjuet kom det frem at rektor ikke har hatt saker der voksne har krenket en eller flere elever.

Fylkesmannens vurderinger

Rektor må ha en bestemt framgangsmåte som sikrer at skolen undersøker alle saker, og at det blir gjort tilstrekkelig grundig. Rektor må følge opp at de som jobber på skolen undersøker i samsvar med framgangsmåten, dersom rektor ikke selv undersøker sakene.

Fylkesmannens undersøkelser viser at rektor svarer at hun håndterer saker der ansatte krenker en elev, mens andre svarer at det er samme rutine som for 9 A-4. Fylkesmannen er enig med rektor i at det ikke er utarbeidet en omforent framgangsmåte for hvordan disse sakene skal undersøkes. Fylkesmannen oppfatter også at skolen ikke har hatt slike saker i nyere tid.

På bakgrunn av det ovennevnte vurderer Fylkesmannen at vi ikke har grunnlag for å vurdere hvorvidt skolen dokumenterer undersøkelser i disse sakene.

Fylkesmannen anbefaler at skolen utarbeider en omforent framgangsmåte for opplæringsloven § 9 A-5.

Kommunens tilbakemelding etter foreløpig rapport – Fylkesmannens funn og vurderinger

Skolen og kommunen viser til kommunens utarbeidede maler og rutiner. Den vedlagte rutinen angir at skolen skal undersøke saken umiddelbart dersom rektor blir varslet om at en ansatt har krenket en eller flere elever. Det er rektor som står som ansvarlig for å gjennomføre undersøkelsene. Dersom det foreligger mistanke eller kjennskap til at en i ledelsen har utført krenkelser mot en eller flere elever, står skoleeier som ansvarlig for å gjennomføre undersøkelsene.

Fylkesmannen vurderer det som positivt at det nå er utarbeidet en rutine for hvordan saker etter skjerpet aktivitetsplikt skal varsles, og Fylkesmannen vurderer at innholdet i rutinen er i tråd med det som kreves etter oppl. § 9 A-5.

Ofte må det imidlertid gis tid til implementering av rutiner, og Fylkesmannen kan ennå ikke se hvordan rutinene for dokumentering av plikten til å følge med er tatt i bruk av de ansatte. Skolen og kommunen har heller ikke gitt tilbakemelding på hvordan de ansatte er lært opp i rutinen.

Fylkesmannens konklusjon

Fylkesmannen har ikke grunnlag for å vurdere hvorvidt skolen dokumenterer undersøkelser i saker som gjelder oppl. § 9 A-5.

Fylkesmannen ser at det er utarbeidet en framgangsmåte i etterkant av foreløpig rapport for oppl. § 9 A-5. Vi forutsetter at denne implementeres i praksis.

5. Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak

Nedenfor har vi oppgitt de rettslige kravene som gjelder skolens plikt til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak. Aktivitetsplikten står i opplæringsloven § 9 A-4. Aktivitetsplikten skal tolkes utvidende til også å gjelde en plikt til å evaluere og tilpasse tiltakene.

Rettslig krav 8

Plikten til å utarbeide en skriftlig plan (RefLex 3.2 – 3.3)

Skolen skal lage en skriftlig plan som skal beskrive hvilken eller hvilke elever planen gjelder, hvilket problem tiltakene skal løse, hvilke tiltak skolen har planlagt, når skolen skal gjennomføre tiltakene, hvem som er ansvarlig for gjennomføringen av tiltakene, og når skolen skal evaluere tiltakene. Planen behøver ikke å knytte seg til én bestemt elev, men kan ta for seg en situasjon eller utfordring som omfatter flere elever.

Eleven og foreldrene til eleven som saken gjelder, skal få de delene av planen som omhandler eleven. Hvis eleven er over 18 år, har ikke foreldrene rett til å få planen.

Fylkesmannens undersøkelser

Lager skolen en skriftlig plan?

Rektor og lærere svarer ja i RefLex på at skolen lager en skriftlig aktivitetsplan når skolen skal sette inn tiltak i en sak, og at planen inneholder alle de fem minimumskravene.

Rektor sa i intervjuet at det ble laget aktivitetsplaner når det ble konkludert med at eleven ikke hadde det trygt og godt. Videre kom det frem under intervjuene at det både ble laget aktivitetsplaner på bakgrunn av enkelthendelser og når krenkelser var gjentakende. Det kom frem under intervjuet at skolen både laget aktivitetsplaner på bakgrunn av elevs og foresattes henvendelse samt på bakgrunn av eget initiativ. Videre kom det frem at terskelen for å lage aktivitetsplaner hadde blitt lavere etter at skolen hadde satt fokus på dette i høst og at holdningen var at det var bedre å lage en aktivitetsplan med en gang, i stedet for å vente og se. Skolen hadde ikke opplevd at elever eller foresatte ikke ønsket aktivitetsplan. Noen mente likevel at det kunne oppstå situasjoner der skolen måtte opprette aktivitetsplan selv om ikke barnet ønsket det, fordi det var til barnets beste.

Skolen har, som nevnt, oversendt rutine for «Håndtering av krenkelser og mobbing». Her går det frem at rektor under punktet utforming av tiltak utpeker personer som skal ha ansvaret for oppfølging av saken. Disse skal vurdere behov for videre avdekking og starte med å utarbeide aktivitetsplanen. I intervjuene kom det frem at det i praksis var kontaktlærerne som utarbeidet forslag til aktivitetsplan og at avdelingsleder og rektor bisto lærerne i utarbeiding av aktivitetsplanen ved behov. Videre går det frem av rutinen at det skal gjennomføres møte med elev og foresatte og at disse skal gis anledning til å uttale seg om tiltakene som skal settes inn. Praksisen ble bekreftet under intervjuene og underbygges av oversendte aktivitetsplaner. I enkelte tilfeller viser dokumentasjonen at korrespondansen mellom foreldre og skolen gjennomføres via e-post. Det kom frem at møtene mellom foreldrene og skolen kunne være utfordrende siden foreldrene og skolen ikke alltid var enig i tiltak. Ved vurdering av tiltak vurderes elevens beste. Rektor informerte i intervjuet at hun fungerer som kontrollorgan for alle aktivitetsplanene.

Skolen har fremlagt to maler for aktivitetsplaner. Malen som skolen har tatt i bruk denne høsten er utarbeidet i felleskap med de andre skolene i Rælingen. Skolen har tidligere år benyttet en egen aktivitetsplan. Begge malene legger til rette for at skolen skal overholde de fem minimumskravene.

Dokumentasjonen viser at det i alle 9 A-saker som Fylkesmannen ba om å få tilsendt var utarbeidet aktivitetsplaner. Aktivitetsplanene vi mottok spenner seg fra mai 2019 til oktober 2019. Skolen har startet undersøkelser fra 0 – 1 virkedager etter varselet og har i etterkant av undersøkelsen utarbeidet aktivitetsplan. Alle aktivitetsplanene beskriver hvilket problem tiltakene skal løse, hvilke tiltak som skal iverksettes på individ-, gruppe- og klassenivå og når tid dette skal skje. Samtlige tiltak inneholder ansvarlig for hvert enkelt tiltak med unntak av en aktivitetsplan der ansvarlig ikke kommer like tydelig fram under de to siste tiltakene, som for alle de andre. Det går også frem når tid evaluering er gjennomført eller skal gjennomføres.

For mer informasjon om tiltakene se spørsmål 1.10

Får eleven og foreldrene aktivitetsplanen fra skolen?

I RefLex svarer rektor og lærere ja på at eleven og foreldrene som saken gjelder får aktivitetsplanen. Dette ble bekreftet under intervjuene. Rektor skriver at alle arkiverte planer blir sendt hjem som vedlegg til referat fra evalueringsmøtet. Elev og foresatte trenger aldri be om å få se en plan, den får de uansett.

Skolen har ikke dokumentert denne praksisen i skolens rutine for håndtering av krenkelser og mobbing. Det går likevel fram av flere av aktivitetsplanene og referatene fra møter at aktivitetsplanen er oversendt til foreldrene.

Fylkesmannens vurderinger

Fylkesmannen vurderer at skolene lager aktivitetsplan når det skal settes inn tiltak i en sak, herunder på bakgrunn av elevers og foreldres initiativ og når skolen selv finner det nødvendig.

Det er videre Fylkesmannens vurdering at begge malene som skolen har brukt i sakene sikrer de fem minimumskravene loven stiller og at malene brukes i praksis. Det vil si at problembeskrivelsene er individuelle og at disse er utarbeidet på bakgrunn av elevens subjektive opplevelse og skolens undersøkelser. Videre vurderer Fylkesmannen at aktivitetsplanen inneholder tiltak som er tilpasset problembeskrivelsen, når skolen skal gjennomføre tiltakene, hvem som er ansvarlig for gjennomføringen av tiltakene og når skolen skal evaluere tiltakene.

Fylkesmannen vurderer at det er en styrke at den nye malen også får frem elevens subjektive opplevelse og skolens undersøkelser i saken på en ryddig måte, selv om ikke loven stiller krav om at dette må ligge i selve aktivitetsplanen. Fylkesmannen mener det er en svakhet at malen ikke har evalueringspunkt for hvert enkelt tiltak.

Det er også Fylkesmannens vurdering at elevene og foreldrene får aktivitetsplanen når de ber om det, selv om dette ikke kommer uttrykkelig fram av skolens fremgangsmåte.

Fylkesmannens konklusjon

Skolen lager aktivitetsplan når den har plikt til dette.

Aktivitetsplanen inneholder de fem minimumskravene.

Elever og foresatte saken gjelder får aktivitetsplanene når de ber om det.

Lovkravet er oppfylt.

Rettslig krav 9

Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltakene (RefLex 3.4 – 3.9)

Skolen må gjennomføre alle tiltakene som følger av planen. Videre må skolen dokumentere at den gjennomfører tiltak i tråd med planen.

For å kunne evaluere tiltakene, må skolen skaffe seg tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket. Eleven som tiltakene gjelder, har rett til å uttale seg. Skolen skal tilrettelegge og ufarliggjøre samtalen. Eleven kan ha med seg foreldrene eller andre som støtte, eller få dem til å uttale seg på sine vegne.

Skolen må vurdere hvordan tiltakene har virket. Skolen må endre tiltakene eller sette inn nye tiltak, dersom eleven fortsatt opplever å ikke ha et trygt og godt skolemiljø. Evalueringen kan også føre til at skolen forlenger tiltak som virker. Skolen skal fortsette med å sette inn tiltak, så lenge eleven ikke opplever at skolemiljøet er trygt og godt, og det finnes egnede tiltak som skolen kan sette inn.

Skolen skal informere elever og foreldre som mener at skolen ikke oppfyller aktivitetsplikten om at de kan melde saken sin til fylkesmannen, jf. forvaltningsloven § 11 og opplæringsloven § 9 A-9 første ledd.

Elever og foreldre skal bli informert om at de kan melde om saken til fylkesmannen dersom de opplever at skolen ikke oppfyller aktivitetsplikten. I RefLex svarer rektor og lærere ja på spørsmål om alle elever og foresatte på skolen blir informert om at de kan melde til fylkesmannen dersom de mener at skolen ikke oppfyller aktivitetsplikten.

Fylkesmannens undersøkelser

Følger rektor opp at skolen gjennomfører tiltakene?

Rektor og lærerne svarer i RefLex at tiltakene gjennomføres som beskrevet i planen og at dette dokumenteres. Videre skriver rektor i sin utredning at som hovedregel blir tiltakene gjennomført. Rektor skriver også at det hender at et tiltak ikke har ønsket effekt og da avslutter skolen dette før det er tenkt. Det kom frem under intervjuene at enkelte tiltak ble lagt til andre tidspunkt enn først bestemt.

I rutine for håndtering av krenkelser og mobbing går det frem at tiltaket i aktivitetsplanen skal iverksettes og at blant andre rektor og kontaktlærer er ansvarlig for dette. Skolen dokumenterer gjennomføring av tiltak ved at det fortløpende logges i egen rute i aktivitetsplanen.

I intervjuet kom det frem at gjennomføring av tiltakene også dokumenteres gjennom referater og logger og at rektor leser igjennom evalueringer. Videre kom det frem at rektor snakker med de ansatte og etterspør informasjon i saker. Det kom også frem at rektor var opptatt av hvordan lærerne delte opp grupper samt hvordan lærerne legger opp til trygghet og trivsel i klassene.

Skolen har oversendt referater fra møter med foresatte på bakgrunn av iverksatte aktivitetsplaner. I referater fra møter med foresatte går det frem at flere elever opplever en positiv virkning av skolens oppfølging i sakene. I et referat fra våren 2019 går det likevel frem at tiltak ikke alltid gjennomføres i tråd med aktivitetsplanen. Videre går det frem av evalueringene av aktivitetsplanene at noen tiltak bare delvis er gjennomført.

Innhenter skolen tilstrekkelig informasjon for å kunne evaluere om tiltakene virker?

På spørsmål i RefLex om skolen alltid innhenter nødvendig informasjon om hvordan tiltakene har virket, svarer både rektor og lærerne ja. Det kom frem under intervjuene at lærerne fortløpende snakket med eleven om tiltakene fungerer eller ikke og at samtalene om dette ble tilpasset elevenes

språk. Videre ble tiltakene evaluert i møter der kontaktlærer, foreldre og eventuelt elever deltar. I enkelte møter deltar også avdelingsleder eller rektor. Dette bekreftes gjennom innsendte referater fra skolen.

Skolen har, som nevnt, utarbeidet «Rutine for håndtering av krenkelser og mobbing». Under punktet om iverksettelse av tiltak går det frem at det skal gjennomføres jevnlig oppfølgingssamtaler med involverte elever. Alle aktivitetsplaner viser også at de har tiltak om jevnlig samtaler mellom eleven og kontaktlærer samt tidspunkt for evaluering. I aktivitetsplaner som har vedvart over en tid går det frem hvordan tiltakene har fungert og om disse videreføres.

Tilpasser skolen tiltakene?

Både rektor og lærere svarer ja i RefLex på at rektor sørger for at tiltakene er tilpasset eleven og saken.

Det kom frem under intervjuene at lærerne fortløpende snakket med eleven om tiltakene fungerte eller ikke og at samtaler om dette ble tilpasset elevenes språk. Videre kom det frem at tiltak tas bort og at nye legges inn, og at dette skjer ofte. Malene for de gamle aktivitetsplanene har eget felt for evaluering for hvert enkelt tiltak. De eldste aktivitetsplanene viser at hvert tiltak i planene er evaluert, herunder vurderes om tiltaket er gjennomført, hvordan det har fungert og om det skal videreføres. I de nyeste aktivitetsplanene er det brukt ny mal. I den nye malen går det fram til hvilket tidspunkt planen skal evalueres. Ingen av disse planene er per nå evaluert, men en er avsluttet i samarbeid med eleven og forelder.

I rutine for «Håndtering av krenkelser og mobbing» går det frem at tiltaket i aktivitetsplanen skal evalueres i møte med foreldrene og av det skal avtales videre oppfølging. Videre kom det frem under intervjuene at tiltakene blir evaluert i møter der kontaktlærer, foreldre og eventuelt elever deltar. I enkelte møter deltar også avdelingsleder eller rektor. Dette ble bekreftet av innsendte referater fra skolen. Skolen har også dokumentert hvordan tiltak virker gjennom loggføring og e-postutvekslinger med elever og foreldre.

Under intervjuet kom det frem at saken avsluttes når målet er nådd og elevene har det trygt og godt. Noen saker vedvarer, mens andre kan avsluttes raskt. Rektor sier i intervjuet at i større saker er det hun som beslutter om saken skal avsluttes, mens i andre saker er det kontaktlæreren sammen med eleven som konkluderer.

Det kom frem under intervjuet at ikke alle ansatte hadde vært med på å avslutte en sak ennå. Det var likevel enighet om at planen måtte evalueres og elevene må få være med på å avslutte saken. Det ble også sagt at situasjonen kunne blusse opp igjen på nytt og at det da kunne bli ny sak. Fylkesmannen har ikke fått tilsendt rutiner som viser når tid og hvordan en aktivitetsplan skal avsluttes. Bare en av aktivitetsplanene viser at saken er avsluttet. Her er det loggført i aktivitetsplanen at skolen sammen med elev og forelder har kommet fram til at saken kan avsluttes.

Informerer skolen elever og foreldre om at de kan melde saken sin til fylkesmannen dersom de mener at skolen ikke oppfyller aktivitetsplikten?

I RefLex svarer rektor og lærere ja på spørsmål om alle elever og foresatte på skolen blir informert om at de kan melde til fylkesmannen dersom de mener at skolen ikke oppfyller aktivitetsplikten. Rektor skriver at dette ligger som en fast rutine ved oppstart av skoleåret i foreldremøte og at det ligger fast i årshjul for ressurslærer skolemiljø. I intervjuene kom det også frem at noen lærere informerte om dette i utviklingssamtale med foreldre og elever.

Hva gjelder enkeltsaker opplyste rektor i intervjuet at skolen sier ifra til foreldrene at de kan kontakte fylkesmannen dersom tiltakene i aktivitetsplanen ikke fungerer eller skolen ikke holder det de lover. Det kom likevel frem i intervjuene at de ansatte ikke oppfattet at det var en rutine for at de skulle informere om dette i forbindelse med utarbeiding av aktivitetsplanen og når det kom nye elever til skolen. Det var også delte meninger om hvorvidt elever og foreldrene faktisk blir informert om retten til å melde sak for Fylkesmannen når det blir utarbeidet aktivitetsplan.

Skolen har oversendt årshjul for skolemiljøarbeid i Blystadlia skole 2019 – 2020. Her går det frem at det skal informeres om «§ 9A på felles foreldremøte på alle trinn».

Fylkesmannens vurderinger

På bakgrunn av aktivitetsplanene er det Fylkesmannens vurdering at det er en klar sammenheng mellom problembeskrivelsen og de tiltakene som er iverksatt. Videre er det Fylkesmannens vurdering at de fleste, men ikke alle tiltakene gjennomføres i tråd med aktivitetsplanen. På bakgrunn av opplysninger Fylkesmannen har mottatt i en enkeltsak vurderer vi at dette dreier seg om en engangshendelse tilbake i tid. Fylkesmannens inntrykk er at dette nå er rettet opp og at praksisen er i tråd med regelverket.

Fylkesmannen kan ikke se at det fremgår av skolens rutine for «Håndtering av krenkelser og mobbing» at elevene skal delta på evaluering av tiltakene i egen aktivitetsplan. Det går likevel frem av rutinen og samtlige aktivitetsplaner at elevene har jevnlig samtaler med kontaktlærer og at det i praksis gjennomføres evalueringer og gjøres justeringer underveis på bakgrunn av dette, så langt det er mulig. Det er derfor Fylkesmannens inntrykk at rektor i tilstrekkelig grad påser at tiltakene tilpasses på bakgrunn av informasjonen om hvordan tiltakene har virket og elevens syn.

Fylkesmannen anbefaler at den nye malen justeres slik at den innehar punkt for evaluering ved hvert tiltak for å sikre at alle tiltakene evalueres og for å sikre at evalueringen ikke blir for generell.

Selv om det ikke fremgår av noen rutine er det Fylkesmannens inntrykk at aktivitetsplanen avsluttes når eleven har det trygt og godt og at eleven er med på å ta den avgjørelsen.

Fylkesmannen anbefaler at skolen implementerer evaluering av tiltak og avslutning av elevsaker i skolens skriftlige rutine «Håndtering av krenkelser og mobbing».

Skolen har ifølge oppl. § 9 A-9 en lovfestet plikt til å informere elever og foreldre om muligheten til å melde en sak for Fylkesmannen dersom de mener at skolen ikke oppfyller aktivitetsplikten. Det følger av forarbeidene til oppl. kap. 9 A (Prop. 57L) at skolen må sørge for at informasjonen blir gitt slik at det oppfyller formålet med plikten. Det innebærer at informasjonen må gjøres tilgjengelig for alle og gis på en forståelig måte.

Det er elever og foreldre som mener at skolen ikke oppfyller aktivitetsplikten som skal motta informasjon om at de kan melde sak for Fylkesmannen. Fylkesmannen mener derfor skolen har en særlig plikt til å informere elever og foreldre i saker hvor skolen har utarbeidet en aktivitetsplan. Fylkesmannen har gjennomgått alle tilgjengelige dokumenter i tilsynet, herunder vedlagte referater, og kan ikke se at det i noen av møtene mellom foresatte, elever og skolen er informert om at de kan melde om saken til fylkesmannen dersom de opplever at skolen ikke oppfyller aktivitetsplikten.

Det er også Fylkesmannens oppfatning at de ansatte har ulik oppfatning om det er en innarbeidet fremgangsmåte at de skal informere elever og foresatte når det utarbeides aktivitetsplan.

Fylkesmannen vurderer etter dette at skolen ikke informerer elever og foreldre i tilstrekkelig grad om at de kan melde om saken til Fylkesmannen.

Kommunens tilbakemelding etter foreløpig rapport – Fylkesmannens funn og vurderinger

Skolen og skoleeier skriver at de mener at informasjon om at foreldre og elever som mener at aktivitetsplikten ikke er oppfylt kan melde saken sin til Fylkesmannen er gitt gjennom synlige plakater i klasserom og på felles oppslagstavler. I tillegg har ledelsen felles informasjon til alle foreldre på høstens foreldremøte. Fylkesmannen mener det er positivt at skolen på flere måter informerer om foreldre og elevers rett til å melde sak til Fylkesmannen. Som vi har lagt vekt på i vår vurdering i den foreløpige rapporten, mener vi at skolen har et særlig ansvar for å informere elever og foreldre *som mener at skolen ikke oppfyller aktivitetsplikten*. Dette mener vi innebærer en plikt til å informere disse elevene og foreldrene særskilt, i tillegg til den generelle informasjonen som gis til samtlige elever og foreldre.

Skolen og kommunen skriver at det nå er lagt inn informasjon om at saken kan meldes til Fylkesmannen i et eget punkt i malen for aktivitetsplanen. Fylkesmannen mener dette ivaretar kravet om å informere elever og foreldre som mener at skolen ikke oppfyller aktivitetsplikten om at de kan melde sak til Fylkesmannen.

Fylkesmannen vil likevel bemerke punktets utforming i den reviderte malen for aktivitetsplan. Informasjonen om at sak kan meldes til Fylkesmannen gis under overskriften «klagerett jmf. Opplæringsloven § 9 A-6». Fylkesmannen understreker at skolens aktivitetsplan etter § 9 A-4 ikke er et enkeltvedtak som foreldre og elever har klagerett på i tråd med reglene i kap. 6 i forvaltningsloven. Fylkesmannen behandler saken og fatter vedtak gjennom håndhevingsordningen, som førstinstans jf. oppl. § 9 A-6, og det er *Fylkesmannens* vedtak foreldre og elev har klagerett på. Fylkesmannen mener derfor at punktets overskrift kan oppfattes misvisende for elever og foreldre.

På bakgrunn av kommunens tilbakemelding og dokumentasjon endrer Fylkesmannen konklusjonen. Lovkravet er oppfylt.

Fylkesmannens konklusjon

Rektor sikrer at tiltakene gjennomføres i tråd med aktivitetsplanen.

Rektor sikrer at tiltakene blir evaluert og tilpasset i tilstrekkelig grad.

Skolen informerer i tilstrekkelig grad om at elever og foreldre kan melde saken sin til fylkesmannen.

Lovkravet er oppfylt.

6. Skoleeiers forsvarlige system: skolens aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø

Rettslig krav 10

Kommunen (skoleeier) skal ha et forsvarlig system for å vurdere om kravene i opplæringsloven med forskrift blir oppfylt. Videre skal skoleeier ha et forsvarlig system for å følge opp resultatene fra disse vurderingene. Dette følger av opplæringsloven § 13-10.

Som skoleeier skal kommunen ha et forsvarlig system for å vurdere om skolene oppfyller kravene i regelverket og for å følge opp resultatene fra disse vurderingene, jf. opplæringsloven § 13-10 andre ledd.

For at systemet skal være forsvarlig, må skoleeier innhente og vurdere informasjon om skolens praksis jevnlig. Samtidig må systemet være fleksibelt, slik at skoleeier har anledning til å innhente og vurdere informasjon når risikoen tilsier det. Hva som er ofte nok og hvor inngående skoleeier må undersøke skolens praksis, vil variere ut fra skoleeiers kjennskap til skolene. Sannsynligheten for brudd på regelverket og hvor alvorlige konsekvenser det kan ha for elevene, har også betydning for hvor ofte og inngående skoleeier må undersøke skolens praksis. Hvis brudd på regelverket kan foregå over lang tid uten å bli avdekket, er ikke systemet forsvarlig.

Nedenfor har vi konkretisert kravene som skoleeier må oppfylle, for at systemet skal være forsvarlig i samsvar med opplæringsloven § 13-10.

Rettslig krav 10.1

Skoleeier må skaffe seg informasjon om hvordan skolene ivaretar plikten til å følge med, gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Skoleeier må skaffe seg informasjon om hvordan skolene ivaretar plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak (RefLex 1.2 og 1.6)

Kravet til et forsvarlig system innebærer at skoleeier må innhente informasjon om hvordan skolene ivaretar aktivitetsplikten.

Informasjonen skoleeier innhenter må være relevant og tilstrekkelig til å kunne gi skoleeier et riktig bilde av hva som er skolens praksis. For å få et riktig bilde er det som regel nødvendig at skoleeier baserer seg på informasjon fra flere kilder. Skoleeier skal alltid innhente informasjon om elevenes synspunkter, jf. barnekonvensjonen artikkel 12.

Fylkesmannens undersøkelser

Rælingen kommune er organisert med en kommunedirektør og tre kommunalsjefer. En kommunalsjef følger opp barnehage og skoleområdet. Det er denne kommunalsjefen som har representert skoleeier i dette tilsynet. I tillegg har to rådgivere bidratt med utfyllende informasjon. Under kommunalsjefen ligger flere barnehager og skoler, herunder Blystadlia skole hvor rektor har ansvar for skole, SFO og barnehage.

Plikten til å følge med, gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak

Både skoleeier og rektor har svart ja i RefLex på at skoleeier innhenter informasjon om hvordan skolene ivaretar plikten til å følge med, gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak.

Skoleeier skriver i sin utredning i RefLex at skoleeiers årshjul bidrar til systematisk oppfølging av skolens arbeid med blant annet elevenes skolemiljø. I årshjulet vises det til vurderingssamtale med skolene og utarbeiding av årsrapport. Fylkesmannen har ikke fått oversendt maler og/eller referater fra disse vurderingssamtalene, eller årsrapport fra Rælingen kommune

Det kom frem under intervjuene at skoleeier og rektor har månedlige møter. Rektor sier i intervjuet at tema for disse møtene kan for eksempel være økonomi og personalsituasjonen. Videre opplever rektor at skolemiljø ikke er høyt prioritert i disse møtene, men det kan være et tema dersom rektor selv løfter frem saker som hun ønsker hjelp til. Skoleeier skriver i RefLex at drøftingene fra disse møtene bidrar til å informere skoleeier om hvordan skolen ivaretar aktivitetsplikten.

Skoleeier har rutine for ståstedsanalyse som gjennomføres årlig av skolene. Skoleeier skriver i RefLex at dette gir skoleeier innblikk i alle hovedområder av skolens praksis, herunder arbeidet med 9 A. Rektor skriver i RefLex at ståstedsanalysen brukes som et refleksjons- og prosessverktøy ved alle skolene, resultater fra brukerundersøkelsene blir analysert og tiltak blir etablert. Lærerne gjennomfører en egen vurdering av skolens praksis, og resultatene blir bearbeidet i fellesskap på skolen og danner grunnlaget for skolens videre utviklingsarbeid.

Videre redegjør skoleeier i RefLex for at skolene årlig rapporterer i internkontrollverktøyet 1310.no. Skolene kvitterer ut om at de ansatte er orientert om oppl. kap. 9 A, herunder om de delpliktene som ligger på hver enkelt som jobber i skolen, innen august. Rektor skriver i RefLex at skolen også kvitterer ut på at samtlige foreldre og elever har fått beskjed om rettighetene i tråd med oppl. kap. 9 A. Skolens rapporteringskrav er dokumentert skriftlig av skoleeier. Det kom frem under intervjuet at skoleeier fikk et varsel når rapporteringskravet var bekreftet oppfylt av skolen. Videre sier skoleeier i intervjuet at systemet er personavhengig og at kommunen jobber for å finne et bedre system for oppfølging. Rektor er enig i det, og sier at hun oppfatter at det ikke har vært så mye i bruk de siste årene.

I intervjuene kom det frem at kommunen bruker kvalitetssystemet Compilo. Dette er en felles mappestruktur for lagring av veiledere, rutiner og prosedyrer. Intensjonen er at skolens ansatte skal legge inn planer og rutiner i dette systemet og at disse skal være åpen for innsyn for kommunen. Videre kan skoleeier definere hvem som skal ha revisjonsansvar og skrive ut rapporter på avvik. Rektor bekrefter at kommunen har tilgang til skolens rutiner i dette systemet. Videre sier rektor at hun legger inn rutiner i dette systemet, men at lærerne bruker dette i liten grad. Rektor sier også at skolen har en mappe som heter skolemiljø, men hun har ikke inntrykk av at skoleeier sjekker det som legges i mappen. Skoleeier bekrefter under intervjuet at de har tilgang til skolens rutiner i Compilo og at hensikten må være at kommunen etterser at skolens rutiner faktisk legges der. Det kom likevel frem i intervjuene at skoleeier ikke har kapasitet til å gå inn i den daglige driften og forutsetter at skolen følger sine egne rutiner.

Det går frem av innsendt dokument «Første års oppfølging av Strategi for skoleeier 2019 – 2022» at Rælingen kommune har følgende strategielement under tidlig innsats: «Videreutvikle skolens systemarbeid og praksis for sikring av elevens rett til et trygt og godt skolemiljø». En av aktivitetene er å vurdere modul i 1310 for oppfølging av skolemiljøsaker. Denne aktiviteten står med status «ikke påbegynt». Aktiviteten «Videreutvikle kommunale rutiner og retningslinjer for saksbehandling for saksbehandling i 9A-saker har status «Påbegynt».

Skoleeier har sendt inn dokumentasjon som viser at skolene har rapportert på antall aktivitetsplaner de har hatt gjennom skoleåret 2018 - 2019. I intervjuene med skoleeier kom det frem at denne rapporteringen skjer årlig. Videre sier skoleeier at rapporten bare sier noe om omfanget og ikke noe om kvaliteten i aktivitetsplanene. Hensikten med rapporteringen er å fange opp skoler med få planer. I lys av skolens størrelse og resultater fra Elevundersøkelsen går skoleeier inn og etterspør der skoler har få aktivitetsplaner. I intervjuet med skoleeier går det frem at skoleeier ikke har

mulighet til å gå inn i hver enkelt sak for å sjekke om skolen gjør det de skal, men at de blir involvert dersom skolen ber om bistand i saken.

Skoleeier skriver i RefLex at skolene rapporterer til skoleeier hvordan de følger opp skolemiljøet basert på resultater fra Elevundersøkelsen i en årlig kvalitetsdialog. Rektor skriver i sin utredning i RefLex at skolen i forkant av dialogen får tilsendt en egenvurdering der skolen må gjøre rede for om resultatutvikling på brukerundersøkelser er i tråd med kjennetegnene for positiv utvikling (med kommentarer), hva skolen har gjort med årets resultater og hvilke planer de har for videre oppfølging på egen skole. Opplysningene bekreftes gjennom vedlagt dokumentasjon.

Det kom fram under intervjuene med skoleeier at de hadde snakket noe med avdelingsledere om mobbing, men i liten med lærerne. Treffpunkt med lærere var først og fremst på planleggingsdager, kvalitetsdialogen og på fagforum. Skoleeier har også bistått i noen møter med rektor og foreldre, der lærere har deltatt. Kommunen gjennomfører årlig Foreldreundersøkelsen. Videre får skoleeier innspill fra SU og FAU som omhandler elevenes skolemiljø, samt enkelthenvendelser og klager.

På spørsmål om skoleeier opplever at de gjennom innhenting av opplysninger fra skolen får et riktig bilde av skolens praksis på området, svarer skoleeier i intervjuene nei. Skoleeier sier at når de får opprettet systemet i 1310.no, så vil dette gapet bli tettet. Videre sier skoleeier at de ikke har mulighet til hele tiden å gå inn på detaljnivå og sjekke på skolene, og dette systemet vil gjøre opplysningene enklere, mer angripelige og at det vil gi skoleeier flere muligheter til å følge opp. Skoleeier sier også at på systemnivå betyr dette å sette aktivitetsplikten på agendaen og angi dette som et prioritert område for skoleeier. Videre sier skoleeier at de likevel ikke kan vite om de til enhver tid har oversikt over hvordan situasjonen er på hver skole. Rektor er enig i at skoleeier ikke får et riktig bilde av skolens praksis gjennom dagens system. Videre sier rektor at skoleeier har fått et innblikk i skolen på grunn av de sakene skolen har hatt og fordi hun har hatt behov for hjelp og støtte i håndteringen av disse.

Skoleeier har oversendt en mal for skoleeiers løpende registrering av henvendelser, hendelser, avvik til bruk i internkontroll. Skjemaet har tre funksjoner. Det skal bidra til tilstrekkelig oversikt over skolenes oppfølging av arbeid med skolemiljø, internkontroll etter opplæringsloven § 13-10 og fortløpende vurdering av om skolene har behov for bistand, veiledning og oppfølging etter kap. 9 A. Denne inneholder kolonne for klagesaker til Fylkesmannen, antall aktivitetsplaner høst/vår, resultater på Elevundersøkelsen, skoleeiers observasjoner på avvik etter kap. 9 A, henvendelser fra foreldre/ansatte til skoleeier, annet, gitt veiledning og eventuelt planlagt tilsyn. Skjemaet er nylig utarbeidet.

Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak

Både skoleeier og rektor har svart ja i RefLex på at skoleeier innhenter informasjon om hvordan skolene ivaretar plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak.

Rektor skriver i sin utredning at skolen rapporterer på antall utarbeidede aktivitetsplaner sist skoleår til skoleeier. Maler for aktivitetsplaner ble tidligere utviklet og utarbeidet på hver enkelt skole, men gjennom nettverk for ressurslærere skolemiljø er det nå utarbeidet en felles mal for skolene som er publisert i Compilo. Skoleeier har tilgang til arkiverte planer og går inn i disse ved oppfølging av enkeltsaker i samarbeid med skolen.

Skoleeier skriver i sin utredning at de innhenter informasjon om hvordan skolene ivaretar plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak gjennom innrapportering av antall aktivitetsplaner, og ved at kommunens mal for aktivitetsplan ivaretar de ulike delpliktene. Kommunens felles mal for

aktivitetsplan beskriver hvordan skolene skal ivareta plikten. Skoleeier har tilgang til aktivitetsplanene som er arkivert i elektronisk arkiv og følger opp arbeidet med dem i de sakene hvor skolene får veiledning. Skoleeier bistår også i arbeidet med å utarbeide aktivitetsplaner i enkelte saker.

Det kom fram i intervjuene at skoleeier hadde deltatt på oppfølgingsmøter med foreldre og rektor i enkeltsaker, hvor tiltakene ble evaluert. Skoleeier opplyser videre at når de ikke kan være inne i alle saker, men noen, så gir det dem innblikk i hvordan skolene utarbeider aktivitetsplaner og tiltak generelt.

Skoleeier sier også i intervjuet at de ikke har en uttalt rutine i det overordnede systemet der de skal vurdere risiko for å avdekke brudd, men sier at det er det de gjør i praksis når de velger ut tema for videre oppfølging. Skoleeier sier at de ser blant annet skjevheter basert på Elevundersøkelsen, og vurderer dette over tid.

Fylkesmannens vurderinger

Fylkesmannen mener at elevenes skolemiljø er et område som særlig krever jevnlig kontroll av skoleeier fordi regelverksbrudd har store konsekvenser for elevene. Vurderingstemaet her er om skoleeier innhenter relevant og tilstrekkelig informasjon om hvordan skolene oppfylder aktivitetsplikten, og om dette gjøres jevnlig. For at informasjonen skoleeier innhenter skal være tilstrekkelig, må den basere seg på flere kilder.

Fylkesmannen vurderer at skoleeiers årshjul kan bidra til systematisk oppfølging av skolens arbeid med elevenes skolemiljø. Vi vurderer likevel at årshjulet er vanskelig å forstå siden begrepsbruken ikke gjenspeiler seg i de øvrige dokumenter skoleeier har oversendt i dette tilsynet, samt at vi ikke har fått møteinnkallinger, møtereferater eller annen dokumentasjon som knytter seg til de oppgavene som framkommer av årshjulet. Vi har derfor ingen holdepunkter for at innholdet i f.eks. møtene dreier seg om skolens aktivitetsplikt. I intervjuene er det referert til månedlige møter mellom skoleeier og rektor. Fylkesmannen er positiv til jevnlig møter om skolens virksomhet, og det er Fylkesmannens vurdering at dette gjennomføres i praksis. Det er også Fylkesmannens vurdering at slike møter kan bidra til å innhente informasjon om skolens aktivitetsplikt. På bakgrunn av innsendt dokumentasjon og intervjuene er det likevel Fylkesmannens inntrykk at aktivitetsplikten ikke har stort fokus på disse møtene med mindre rektor selv tar initiativ på bakgrunn av vanskelige og komplekse saker, der skolene selv ber om bistand.

På området som omhandler skolens aktivitetsplikt er det Fylkesmannens inntrykk at skoleeier innhenter informasjon om antall aktivitetsplaner, samt at skolen informerer ansatte, elever og foreldre om opplæringsloven kapittel 9 A ved skolestart gjennom systemet 1310.no. På disse områdene kan kommunen vise til at de har et system der skolen til gitte tidspunkt skal informere kommunen om at handlinger er utført. På bakgrunn av intervjuene er det likevel Fylkesmannens inntrykk at systemet er under revisjon og at det på tilsynstidspunktet ikke er mye i bruk. Videre er det Fylkesmannens vurdering at kommunen har tilgang til skolens rutiner gjennom Compilo, men Fylkesmannen har ikke fått informasjon om hvilke rutiner skoleeier krever at skolene skal legge inn i dette systemet. I lys av intervjuene er det også Fylkesmannens inntrykk at skoleeier i liten grad har kapasitet til å vurdere innholdet i mappene knyttet til aktivitetsplikten.

Det er Fylkesmannens inntrykk at skolen bruker ståstedsanalysen som redskap for å vurdere egen virksomhet. Vurderinger som gjøres i ståstedsanalysen kan være en god støtte i arbeidet med den årlige tilstandsrapporten til kommunestyret. Fylkesmannen vurderer at deler av bolkene «Hvordan er praksis på skolen? – Helhetsperspektivet» og «Tilleggsbolk 1: Læringsmiljø», kan delvis bidra til å gi

skoleeier et inntrykk av hvordan skolen håndterer aktivitetsplikten. Fylkesmannen har likevel ikke mottatt dokumentasjon på resultatet av arbeidet som skolen har gjort og hvilken informasjon skoleeier har innhentet fra skolen vedrørende aktivitetsplikten.

Fylkesmannen er positiv til at skoleeier stiller krav til skolene om oppfølging av resultater i etterkant av Elevundersøkelsen. Fylkesmannen mener at resultatene i Elevundersøkelsen indirekte kan si noe om hvordan skolene etterlever aktivitetsplikten, dersom resultatene viser at elever trives godt. Likevel vurderer Fylkesmannen at Elevundersøkelsen ikke sier nok om hvordan skolen faktisk oppfylder delpliktene i aktivitetsplikten. Fylkesmannen vurderer også at spørsmålene skoleeier stiller skolen i tilknytning til etterarbeidet med Elevundersøkelsen i liten grad dreier seg om hvordan skolen oppfylder aktivitetsplikten.

Fylkesmannen mener også at det er positivt at kommunen har satt av ressurser til ansettelse av ressurslærere som danner nettverk for skolemiljø i kommunen. Nettverket kan etter Fylkesmannens vurdering bidra til å bedre erfaringsutveksling, styrke og heve kompetansen, samt bidra til mer lik praksis på skolene. Ressurslærerne ved skolene har i fellesskap utarbeidet en felles mal for aktivitetsplan som alle skolene skal bruke fra høsten 2019 og en tipsliste som skolen kan benytte, men det er Fylkesmannens inntrykk at skoleeier ikke har kvalitetssikret eller godkjent dokumentene. Fylkesmannens har heller ikke inntrykk av at skoleeier har sjekket at dokumentene faktisk er tatt i bruk og hvordan malen fungerer i praksis. Det er heller ikke Fylkesmannens inntrykk at skoleeier deltar i nettverket, som kunne ha vært en arena for skoleeier til å skaffe seg informasjon om feltet og sikre kvaliteten på arbeidet som foregår ute i skolen.

Det er Fylkesmannens inntrykk at skoleeier innhenter informasjon om skolens arbeid med aktivitetsplikten gjennom møter i saker der rektor varsler og ber om bistand i vanskelige, jf. oppl. § 9 A-4. Fylkesmannen mener det er positivt at skoleeier bistår skolene og samtidig bruker muligheten til å innhente informasjon om skolens praksis, men vurderer at det likevel ikke er tilstrekkelig. I de sakene hvor skolene selv opplever at det er utfordringer, og velger å informere skoleeier, vil skoleeier kun få informasjon om delpliktene som skolen anser som utfordrende. Fylkesmannen viser til at et forsvarlig system må være fleksibelt, slik at skoleeier har anledning til å innhente informasjon når risikoen tilsier det.

På bakgrunn av det ovennevnte er det Fylkesmannens inntrykk at det er lite systematisk oppfølging av kvaliteten på skolens ivaretagelse av aktivitetsplikten, herunder delpliktene å følge med, gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak. Tilsynet viser at skoleeier i stor grad innhenter informasjon i saker som skolen varsler og trenger bistand til, og i mindre grad dreier seg om systematisk innhenting av informasjon om skolens regeletterlevelse på eget initiativ.

Kommunens tilbakemelding etter foreløpig rapport – Fylkesmannens funn og vurderinger

Rælingen kommune har i etterkant av foreløpig rapport revidert sine rutiner og sendt inn en «Beskrivelse av skoleeiers forsvarlige system». Dokumentet redegjør blant annet for hvordan skoleeier systematisk vil hente inn informasjon fra ulike kilder og arenaer, herunder Compilo, 1310.no, Ståstedsanalyse, RefLex, Elevundersøkelsen, Foreldreundersøkelsen, kvalitetsdialog, månedssamtaler, skoleeiers møter og lederoppfølging, nettverk for ressurslærer skolemiljø og Tilstandsrapporten.

I lys av det nevnte systemet har skoleeier revidert eller utarbeidet følgende nye dokumenter/systemer for å innhente informasjon fra ulike kilder for å belyse elevens skolemiljø:

- Ståstedsanalysen og kvalitetsdialogen er revidert. Herunder er vurderinger knyttet til aktivitetsplikten tatt inn.
- I «Skoleeiers risikovurdering og løpende registrering – opplæringsloven kap. 9A, § 1-4, § 5 og § 2-8» vil kommunen løpende notere henvendelser fra foreldre og ansatte. Skoleeier vil også utføre egne undersøkelser (stikkprøver) som gjelder elevenes skolemiljø. I skjemaet vil også skoleeier legge inn informasjon fra Elevundersøkelsen, RefLex, Kvalitetsdialogen, referat fra SMU, klagesaker til FM, antall aktivitetsplaner, referater fra nettverk skolemiljø og varsler til skoleeier, jf. oppl. §§ 9 A-4 og 9 A-5.
- Skoleeier har i «Agenda og årshjul for månedlig lederoppfølging skoleeier – rektor» lagt inn at elevens læringsmiljø skal være et fast drøftingspunkt i agendaen. Under punktet «Utvalgte områder for særskilt drøfting og oppfølging» er Elevundersøkelsen og ståstedsanalysen lagt inn agendaen på aktuelle tidspunkt i løpet av året.
- Kommunen har oversendt en utskrift fra 1310.no «Oversikt over Gjøremaal fra Rælingen kommune 2019 – 2020» som viser hvordan kommunen gjennom skoleåret følger opp skolene i Rælingen. Oversikten viser at kommunen gjennom året henter inn informasjon om skolens oppfølging av 9 A-saker. Her går det også frem at skoleeier vil gjennomgå skolens ståstedsanalyser og gjennomføre egenvurdering i arbeidet med kap. 9 A i RefLex.

Fylkesmannen ser at Rælingen kommune har utarbeidet et system som ut fra dokumentasjonen ivaretar skoleeiers informasjonsbehov for oppfølging av skolen når det gjelder skolens etterlevelse av kap. 9 A. Fylkesmannen vurderer likevel at kommunens system ikke er tilstrekkelig implementert og ikke i tilstrekkelig grad har fått virket i organisasjonen over tid for å sikre at det virker i praksis.

Fylkesmannen vurderer det likevel som positivt at kommunen har tatt raske grep og ser fram til at dette skal begynne å virke i organisasjonen.

Rettslig krav 10.2

Skoleeier må skaffe seg informasjon om hvordan skolene ivaretar plikten til å straks varsle, undersøke og sette inn tiltak dersom en som jobber på skolen krenker en eller flere elever (RefLex 1.4)

Fylkesmannens undersøkelser

Både skoleeier og rektor har svart ja i RefLex på at skoleeier innhenter informasjon om hvordan skolene ivaretar plikten til å straks varsle, undersøke og sette inn tiltak dersom en som jobber på skolen krenker en eller flere elever. Skoleeier skriver i RefLex at skolens plikt til å varsle etter § 9A-5 ivaretas gjennom de rutiner, systemer og møter kommunen har for arbeid med kap. 9 A.

Fylkesmannen har mottatt skjema «Varsel til skoleeier om alvorlige saker vedrørende elevens skolemiljø». Skjemaet er nylig revidert slik at det også gjelder for varsling i 9 A-5 saker. Her går det frem at rektor skal varsle skoleeier om alvorlige tilfeller der elevene ikke har et trygt og godt skolemiljø. Videre går det frem at varselet gjelder for tilfeller etter opplæringsloven § 9 A-5 – mistanke om eller kjennskap til at en som arbeider på skolen utsetter en elev for krenking som mobbing, vold, diskriminering og trakassering.

I intervjuet svarer skoleeier at 9 A-5 har vært tema i møter, men sier likevel at det er nødvendig å være tydeligere på dette området, både skriftlig og i det praktiske. Videre sier skoleeier at det tar tid å implementere dette fra det formelle til det operative.

Rektor skriver i sin utredning i RefLex at skoleeier innhenter informasjon om dette gjennom utsjekk i 1310.no, det vil si utsjekk før at det informeres om regelverket på informasjonsmøte med hele personalet, og er innlagt i skolens årshjul for arbeid med skolemiljøet. I intervjuet sier rektor at skoleeier ikke har bedt henne rapportere på dette punktet eller spurt om skolen hadde noen rutine på dette lovområdet utover det nevnte.

Skoleeier sier i intervjuet at de ser alvorlig på disse sakene. Videre sier skoleeier at de skal ha beskjed om disse sakene, at skoleeier skal være inne i disse og at dette er et område skoleeier skal jobbe mer med. Det kom fram at skoleeier har mottatt to skriftlige varsler om at voksne krenker elev i kommunen og at de har fått flere henvendelser om dette per telefon fra rektorene. Det kom også fram at skoleeier hadde fått informasjon om en sak ved Blystadlia, men det var ikke en sak de var varslet om og blitt bedt om bistand i.

Fylkesmannens vurderinger

Siden skolene har en plikt til å alltid varsle skoleeier ved krenkelser fra en som jobber på skolen, vil skoleeier få informasjon om slike saker dersom skolene ivaretar denne plikten. Dersom skoleeier følger opp sakene de får varsler om, vil de også få informasjon om skolene ivaretar pliktene til å undersøke og sette inn tiltak. Opplæringsloven § 13-10 fordrer likevel at skoleeier også må ha andre kilder for å innhente informasjon om lovkravet om skjerpet aktivitetsplikt etterleves i skolen.

Fylkesmannen stiller seg positiv til at skoleeier har utarbeidet et varslingsskjema og vurderer at dette kan inngå i skoleeiers forsvarlige system og kan benyttes som verktøy for varsling når voksen krenker barn. Fylkesmannen vil likevel påpeke at det ikke fremgår av skjemaet eller noen andre rutiner at skoleeier skal varsles straks slik loven forutsetter. Vi gjør også oppmerksom på at overskriften på skjemaet kan misoppfattes og gi inntrykk av at saker der voksen krenker barn må være av alvorlig karakter, før at den skal varsles videre til skoleeier. Fylkesmannen gjør her oppmerksom på at slik loven er utformet nå skal rektor varsle skoleeier straks, og det er nok at en ansatt har mistanke om eller kjennskap til at en annen som arbeider på skolen utsetter en elev for krenking.

Hva gjelder saker der en i ledelsen krenker en elev finner Fylkesmannen skjemaet som uegnet, siden det i disse tilfellene skal varsles direkte til skoleeier og ikke skal varsles til ledelsen på skolen. Det er derfor Fylkesmannens vurdering at skoleeier ikke har framlagt en egnet fremgangsmåte for hvordan ansatte skal varsle i saker der en i ledelsen har krenket en eller flere elever.

Fylkesmannen fikk i tilsynet informasjon om at skoleeier har mottatt varsler fra skoler som gjaldt voksnes krenkelser av elever. At skoleeier mottar varsler er ikke i seg selv tilstrekkelig for å oppfylle skoleeiers plikt til å ha et forsvarlig system etter opplæringslovens § 13-10. Fylkesmannen gjør her oppmerksom på at skoleeier også må innhente informasjonen fra andre kilder for å kunne kontrollere at skolene straks varsler skoleeier når de plikter det. Informasjonen kan for eksempel innhentes fra skolens planer, rutinebeskrivelser, annen dokumentasjon som beskriver skolens arbeid, og korrespondanse eller samtaler med skoleledelse, ansatte, elever og foreldre og eventuelt stikkprøver. Skoleeier har ikke framlagt dokumentasjon som tyder på at de har dette.

Etter Fylkesmannens vurdering ivaretar dagens praksis ikke i tilstrekkelig grad kravet om at skoleeier innhenter nødvendig informasjon om skolens praksis knyttet til plikten til å straks varsle, undersøke og iverksette tiltak dersom en som jobber på skolen krenker en eller flere elever.

Kommunens tilbakemelding etter foreløpig rapport – Fylkesmannens funn og vurderinger

Rælingen kommune har i etterkant av foreløpig rapport utarbeidet nye rutiner for varsling og revidert sitt varslingsskjema som omhandler oppl. § 9 A-5. Rutinene beskriver blant annet når og hvordan varslingen skal foregå når en voksen, enten det er lærer, leder eller annet personale, som krenker en elev. Kommunen har også utarbeidet et skjema for registrering av oppfølging av saker i forbindelse med oppl. § 9 A-5.

Det vises for øvrig til ovennevnte system for innhenting av informasjon som nevnt over i «Rettslig krav 10.1» som også vil omfatte informasjon knyttet til oppl. § 9 A-5.

Fylkesmannen ser at Rælingen kommune har utarbeidet et system som ut fra dokumentasjonen ivaretar skjerpet aktivitetsplikt i tråd med bestemmelsen i oppl. § 9 A-5. Fylkesmannen kan likevel ikke se hvordan kommunen/skolen har gjort de ledelsen og de ansatte i skolen kjent med de nye rutinene og skjemaene for varsling. Fylkesmannen vurderer derfor at kommunens nye varslingssystem ikke i tilstrekkelig grad er implementert og ikke i tilstrekkelig grad har fått virket i organisasjonen over tid for å sikre at det virker i praksis.

Fylkesmannen vurderer det likevel som positivt at kommunen har tatt raske grep og ser fram til at den nye rutinen skal begynne å virke i organisasjonen.

Rettslig krav 10.3

Skoleeier må innhente informasjon om hvordan elevene opplever at skolene ivaretar aktivitetsplikten (RefLex 1.7)

Eleven har rett til å bli hørt jf. Barnekonvensjonen artikkel 12. Skoleeier skal alltid innhente informasjon om elevenes synspunkter, jf. Barnekonvensjonen artikkel 12.

Fylkesmannens undersøkelser

Skoleeier og rektor svarer ja på spørsmålet i RefLex om skoleeier innhenter informasjon om hvordan elevene opplever at skolen ivaretar aktivitetsplikten. Det går frem av Tilstandsrapport 2019 at Rælingen gjennomfører elevundersøkelsen for elevene på 5. – 10. trinn hvert år. Skoleeier skriver i sin utredning i RefLex at elevenes opplevelse av aktivitetsplikten ivaretas gjennom relevante spørsmål i Elevundersøkelsen under indeksene Trivsel", "T1 - Trivsel", "Regler på skolen", "Trygt miljø" og "Trygt miljø (2)" og oppfølging av resultatene i etterkant. Videre skriver skoleeier at oppfølging på skolenivå bestemmes ut ifra resultatene på den enkelte skole og at dette er eget tema i kvalitetsdialogen hver vår. Rektor bekrefter at dette er et tema i kvalitetsdialogen. Det kom fram under intervjuet at skoleeier ikke pålegger trivselsundersøkelser utover dette.

Videre skriver skoleeier at de bistår skolen der de ber om bistand, og hvor det er ønskelig, gjennomfører skoleeier også samtaler med elever jf. Barnekonvensjonens bestemmelser. Rektor bekrefter at skoleeier også har bistått Blystadlia skole der skolen har bedt om hjelp. I disse sakene vektlegges elevens synspunkter.

Det går frem av skoleeiers innsendte dokumentasjon at data fra Elevundersøkelsen både brukes i dialogmøtene mellom skolen og skoleeier og i Tilstandsrapporten.

Fylkesmannen har ikke fått informasjon som tilsier at skoleeier innhenter systematisk informasjon om hvordan elevene synspunkter om skolemiljøet er utover dette.

Fylkesmannens vurdering

Skolemiljøet angår først og fremst elevene, og elevene har rett til å bli hørt i saker som angår dem. Det er Fylkesmannens inntrykk at Rælingen kommune først og fremst får informasjon om hvordan elevenes opplever skolens ivaretagelse av aktivitetsplikten gjennom resultatene fra Elevundersøkelsen på 5. – 10. trinn.

Det er Fylkesmannens oppfatning at Elevundersøkelsen gir elevene anledning til å si noe om hvordan de opplever skolemiljøet sitt, og dette kan igjen gi indikasjoner på om skolen oppfyller aktivitetsplikten sin eller ikke. Elevundersøkelsen gir derimot ikke elevene mulighet til konkret å si noe om hvordan de opplever at skolen ivaretar aktivitetsplikten. Slik informasjon kan skoleeier for eksempel få gjennom et skolemiljøutvalg eller gjennom elevrådet. Det er også Fylkesmannens vurdering at skoleeier ikke får informasjon om hvordan de yngste elevene opplever at skolene ivaretar aktivitetsplikten.

Videre er det Fylkesmannens vurdering at skoleeier får et visst inntrykk av hva elevene mener når de er tilstede i møter der skolen selv ber om bistand og der foreldrene vil at skoleeier skal være med. Fylkesmannen vurderer at disse møtene kan bidra til å gi et inntrykk av hva elevene mener, men at det ikke er tilstrekkelig. For at systemet skal være forsvarlig må det være en systematisk og jevnlig innhenting av informasjon om hvordan elevene opplever at skolene ivaretar aktivitetsplikten.

Fylkesmannen finner det ikke sannsynliggjort at skoleeier innhenter tilstrekkelig informasjon om hvordan elevene opplever at skolene ivaretar aktivitetsplikten.

Kommunens tilbakemelding etter foreløpig rapport – Fylkesmannens funn og vurderinger

Rælingen kommune har i etterkant av foreløpig rapport satt i system innhenting av informasjon fra skolens brukerorganer, og dette følges opp i skoleiers årshjul i 1310.no. I sin tilbakemelding sier kommunen at dette vil være en kilde til informasjon om hvordan skolene følger aktivitetsplikten i kap. 9 A, og hvordan elever og foresatte opplever skolens arbeid i disse sakene.

Det vises for øvrig til ovennevnte system for innhenting av informasjon som nevnt over i «Rettslig krav 10.1» som også vil omfatte innhenting av informasjon om hvordan elever opplever at skolen ivaretar aktivitetsplikten. Herunder nevnes spesielt system for nedtegning av henvendelser fra foreldre og stikkprøver fra skoleeier som også kan være en kilde til innhenting av informasjon på dette området.

Fylkesmannen ser at Rælingen kommune på bakgrunn av innsendt dokumentasjon har satt i system innhenting av informasjon fra skolens brukerorganer for å fange opp hvordan elever opplever skolens ivaretagelse av aktivitetsplikten. Dette kan etter Fylkesmannens vurdering gi kommunens opplysninger på dette området, men det fordrer også at kommunen ser disse opplysningene i sammenheng med andre kilder som går fram av kommunenes system. Fylkesmannen vurderer likevel at kommunens system ikke er tilstrekkelig implementert og ikke i tilstrekkelig grad har fått virket i organisasjonen over tid for å se om det faktisk virker i praksis.

Fylkesmannen vurderer det likevel som positivt at kommunen har tatt raske grep og ser fram til at dette skal begynne å virke i organisasjonen.

Rettslig krav 10.4

Skoleeier må vurdere om skolens praksis oppfyller aktivitetsplikten i opplæringsloven (RefLex 1.8, 1.9 og 1.11)

Skoleeier må bruke informasjonen den har innhentet om skolenes praksis til å vurdere om skolene oppfyller kravene i regelverket. For å kunne vurdere dette må skoleeier ha en overordnet kjennskap til hvilke krav som følger av regelverket og hva som skal til for å oppfylle dem.

Fylkesmannens undersøkelser

Skoleeiers kjennskap til aktivitetsplikten

I RefLex svarer skoleeier ja på spørsmålet om skoleeier har kjennskap til de ulike delene av aktivitetsplikten og hva som skal til for å oppfylle dem. Skoleeier begrunner dette med at kommunen har både formell juridisk og skolefaglig kompetanse og at skoleeier har et helhetlig system for kvalitetskontroll. Under intervjuet redegjorde skoleeier for de ulike delpliktene innenfor aktivitetsplikten, herunder følge med, gripe inn, varsle, undersøke og iverksette tiltak.

Videre skriver skoleeier at det foregår en løpende kompetanseutvikling og kompetanseheving gjennom kurs, samarbeid og annet arbeid med opplæringsloven med forskrifter. Skoleeier tar også kontakt og rådfører seg med, og ber om veiledning fra, Fylkesmannen i enkeltsaker. I tillegg deltar skoleeier på samlinger og møter i regi av Fylkesmannen, KS og mobbeombudet, samt tar imot og videreformidlet informasjon og instruksjoner fra statlige myndigheter. Skoleeier utarbeidet presentasjon til bruk i skoler, blant annet med case.

Om skoleeier vurderer informasjonen de har innhentet

Skoleeier svarte ja på spørsmålet i RefLex om skoleeier bruker den informasjonen de har om skolens praksis til å vurdere om skolene oppfyller aktivitetsplikten.

Det kom fram under intervjuet at skoleeier har mye informasjon om hvordan skolen jobber og at de prøver å systematisere dette ut fra både et juridisk og et pedagogisk ståsted. Videre sier skoleeier at de analyserer dataene jevnlig og systematisk både på kommune- og skolenivå. Det kom også frem at skoleeier setter data inn i sammenheng med andre momenter som de bygger på. Skoleeier har et årshjul for resultatoppfølging på skolenivå med alle resultater som de analyserer og tar med seg inn i dialogen og oppfølgingen med skolelederne. Dette blir videre med i den årlige tilstandsrapporten..

Skoleeier skriver i RefLex at de fører løpende registrering av hendelser, henvendelser og avvik som grunnlag for tilpasset veiledning, internt tilsyn og kompetanseheving for skolene. Dette skjemaet er under utarbeidelse høsten 2019, og vil bli en del av skoleeiers internkontrollsystem.

Det kom frem i intervjuet at skoleeier hadde intensjon om å følge opp skoler som ikke krysser for utført oppgave i 1310.no innen fristen. Skoleeier sier videre at skolen ofte har utført oppgaven i praksis, men ikke krysser av i systemet. Skoleeier innrømmer at de kan følge opp dette mer.

Videre viser skoleeier til informasjonen som fås gjennom system for kvalitetskontroll som sammenfattes og vurderes i en årlig tilstandsrapport som behandles i kommunestyret. I tilstandsrapporten er det fremlagt en rekke tabeller over resultatene i Elevundersøkelsen, herunder elevens trivsel og mobbing blant elever. I kapittelet om «Vurdering og grunnlag for videre arbeid» står det «De årlige brukerundersøkelsene viser at elever og foreldrene gjennomgående er fornøyd med opplæringstilbudet og spesielt godt fornøyd med skolefritidsordningen (SFO). Videre går det fram under punktet om tidlig innsats at skoleeier skal sikre tidlig innsats i skolens arbeid med elevens skolemiljø, jf. opplæringsloven kapittel 9 A. Under vurdering av dette punktet har skoleeier skrevet «Det har blitt etablert eget nettverk for ressurslærere skolemiljø, og ressurslærerne har

bygget og delt kompetanse i skolemiljøarbeid gjennom sitt eget nettverk. Nettverket har utarbeidet en felles mal for aktivitetsplan som sikrer riktig saksbehandling og god oppfølging i saker hvor elever opplever å ikke ha det trygt og godt læringsmiljø.

Skoleeier informerte i RefLex at Tilstandsrapporten danner grunnlag for skoleeiers prioriteringer i Strategi for skoleeier, kompetanseplan, kommunes handlingsprogram og skolens virksomhetsplaner.

Om systemet avdekker forhold i strid med regelverket

På spørsmålet i RefLex om systemet er slik at det avdekker forhold som er i strid med regelverket svarte skoleeier ja. Skoleeier begrunner svaret med at de samlede rutiner, prosedyrer og retningslinjer samlet sett gir god mulighet til å avdekke forhold som er i strid med regelverket.

I intervjuet kom det fram at skoleeier er inne og instruerer skolene når det er nødvendig, f.eks. når de oppdager at en skole ikke hadde laget aktivitetsplan, når rutinene for varsling må utbedres eller de ikke har plan for inspeksjon. Skoleeier er også inne i skolen og undersøker om elevene høres og hvordan Barnekonvensjonen kommer inn i sakene. Det kom også fram at skoleeier ikke har noen rutine for å gå inn etter en gitt tid etterpå og spør om det har endret praksis, men hver rektorene må gå inn og revidere sine rutiner i Compilo.

Rektor sier i intervjuet at skoleeier har gått inn i enkeltsaker som har vært til behandling hos Fylkesmannen, men har ikke fått beskjed om avvik eller fått annen tilbakemelding fra skoleeier. Videre sier rektor at hun vet at andre skoler har fått mer oppfølging der skoleeier ikke har vært helt fornøyd.

På spørsmål om rektor opplever at skoleeiers system avdekker feil og mangler knyttet til aktivitetsplikten svarer rektor nei. Rektor sier i intervjuet at skoleeier ikke innhenter informasjon utover at skolen krysser av for utført oppgaver i 1310.no og at hun ikke trenger å underbygge svarene med dokumentasjon. Hun sier videre at skolens regeletterlevelse knyttet til aktivitetsplikten ikke etterspørres utover antall aktivitetsplaner, og hun opplever ikke at skoleeier har hatt så mye fokus på skolens aktivitetsplikt.

Skoleeier sier i intervjuet at de ikke har som uttalt rutine i det overordnede systemet at de skal risikovurdere for å avdekke brudd, men at det er det de gjør i praksis når de velger ut tema for videre oppfølging. Skoleeier sier videre at de ser skjevheter basert på Elevundersøkelsen og vurderer dette over tid.

Det kom fram under intervjuene med skoleeier at det gjennom implementeringen av kap. 9 A ser skoleeier behov for å forbedre skoleeiers system slik at det er tidsriktig og oppdatert og mer hensiktsmessig. Hensikten er at hver ansatt har mulighet til å være involvert gjennom dette verktøyet slik at det blir enklere å revidere.

Fylkesmannens vurderinger

For å kunne vurdere om skolene oppfyller aktivitetsplikten må skoleeier ha en riktig forståelse av kravene. Skoleeier trenger ikke inngående kjennskap til alle kravene, men må ha en overordnet kjennskap til hva som følger av aktivitetsplikten og hva som skal til for å oppfylle dem. På bakgrunn av intervjuet og vedlagt presentasjon er det Fylkesmannens vurdering av skoleeiere samlet sett har god innsikt og forståelse av regelverket knyttet til aktivitetsplikten.

Skoleeier må bruke informasjonen den innhenter om skolens praksis til å vurdere om praksisen er i samsvar med opplæringsloven med forskrift. Det er Fylkesmannens vurdering av skoleeier er inne og vurderer skolens regeletterlevelse i enkeltsaker når skolene ber om hjelp og veiledning i tråd med oppl. § 9 A-4. Dette er likevel ikke tilstrekkelig for å oppfylle plikten skoleeier har etter oppl. § 13-10.

Fylkesmannen har forståelse for og stiller heller ikke krav om at skoleeier til enhver tid skal påse at skolene etterlever sine rutiner. Skoleeier må likevel på bakgrunn av en ROS-analyse vurdere hvilke skoler og tema den faktisk skal gå inn i og sjekke nærmere. Fylkesmannens oppfatter at skoleeier mener at de har mye data om skolene og at de bruker informasjonen for å sjekke ut skolens regeletterlevelse. Fylkesmannen ser også at skoleeier gjør enkelte analyser i tilknytning til utarbeidelse av Tilstandsrapporten, men disse analysene dreier seg etter Fylkesmannens vurdering ikke om skolens aktivitetsplikt. Fylkesmannen vurderer at skoleeier ikke i tilstrekkelig grad har fremlagt informasjon som viser hvordan skoleeier bruker informasjon som fremkommer av 1310.no og Compilo for å analysere og tolke skolens håndtering av aktivitetsplikten. Skoleeier har heller ikke i tilstrekkelig grad informert hvordan skoleeier har brukt de innsamlede dataene knyttet til antall aktivitetsplaner i en ROS-analyse, og hvordan disse dataene er brukt sammen med annen informasjon, for å følge opp skolene.

Fylkesmannen ser at skoleeier har utarbeidet et skjema for løpende registrering av hendelser, henvendelser og avvik som grunnlag for tilpasset veiledning, internt tilsyn og kompetanseheving for skolene. Skoleeier har informert at skjemaet er under utarbeidelse høsten 2019, og er oversendt Fylkesmannen uten innhold.

Det er Fylkesmannens vurdering at skoleeiers system på tilsynstidspunktet ikke i tilstrekkelig grad er egnet for å avdekke forhold ved aktivitetsplikten som er i strid med lovverket. Skoleeiers innhenting av informasjon dekker ikke alle delpliktene i aktivitetsplikten, og Fylkesmannen finner ikke nok spor av hvordan skoleeier bruker denne informasjonen for å vurdere hvordan tilstanden og regeletterlevelsen i skolen er på området.

Fylkesmannen vurderer også at den informasjonen skoleeier innhenter dreier seg i hovedsak om de tilfeller der skolen varsler skoleeier i vanskelige saker, jf. 9 A-4. Men heller ikke i disse sakene finner Fylkesmannen tilstrekkelig dokumentasjon for hvordan skoleeier har vurdert forhold som har vært i strid med lovverket. På bakgrunn av kravene i § 13-10 er det også Fylkesmannens vurdering at skoleeier ikke kan belage seg på varsler fra skoleeier som en av få informasjonskilder. Skoleeier må selv ha et system for å innhente informasjon systematisk og jevnlig fra flere kilder og tolke og analysere praksis i lys av regelverket der målet er å oppdage feil og mangler.

På bakgrunn av det ovennevnte finne Fylkesmannen at skoleeier ikke i tilstrekkelig grad vurderer om skolens praksis oppfyller aktivitetsplikten i tråd med opplæringsloven.

Kommunens tilbakemelding etter foreløpig rapport – Fylkesmannens funn og vurderinger

Rælingen kommune har i etterkant av foreløpig rapport beskrevet hvordan de gjennom den innhentede dokumentasjonen skal vurdere om skolens praksis er i tråd med opplæringsloven. Skoleeier vil også på bakgrunn av løpende registrering av ulike aktiviteter og henvendelser vurdere om opplysningene gir grunnlag for manglende regeletterlevelse i skolen.

Rælingen kommune har, som nevnt, utarbeidet en «Beskrivelse av skoleeiers forsvarlige system». Under pkt. 2.2 om risikoanalyse står det at skoleeier gjennomfører en løpende risikovurdering og karlegging av ulike områder som kan anses som særlig viktig for elevene innenfor opplæringsloven.

Risikovurderingen danner grunnlag for hvilke tiltak skoleeier velger å iverksette for å begrense risikoen. Under pkt. 2.3 om prosedyre for innhenting av informasjon, vurdering og tiltaksetablering (...) går det frem at skoleeier gjennom systematisk registrering, stikkprøver, systematisk innhenting av informasjon samt gjennom risikoanalyse, vurderer om skolene følger opplæringsloven innenfor de utvalgte områdene.

Skoleeier vil to ganger i året gjennomføre en systematisk risikoanalyse, ved å bruke ulike kilder til å innhente informasjon om skolens praksis. Det går videre frem at risikoanalysen foretas gjennom vurdering av innhentet informasjon fra skolene gjennom ulike kartlegginger, dokumenter osv. sammen med skoleeiers risikovurdering og lastes opp i 1310.no, jf. «Oversikt over gjøremål fra Rælingen kommune».

Kommunen vil se de ulike kildene til informasjon i sammenheng og gjøre vurderinger over tid. Kommunen har fastslått i sin risikoanalyse at de vil ha et spesielt fokus på sårbare barn, herunder barn som ikke har det trygt og godt på skolen. I den forbindelse har skoleeier utarbeidet ulike skjema for innhenting av informasjon som grunnlag for risikovurdering. Skjemaet som omhandler kap. 9 A skal bidra til tilstrekkelig oversikt over skolens oppfølging av arbeid med skolemiljø, være internkontroll etter opplæringsloven § 13 – 10 og skal være et bidrag til fortløpende vurdering av om skolen har behov for bistand, veiledning og oppfølging etter kap. 9 A.

Fylkesmannen ser at Rælingen kommune på bakgrunn av innsendt dokumentasjon har satt risikoanalyse og vurdering av skolens regeletterlevelse innenfor området som omhandler oppl. kap. 9 A i system. Fylkesmannen vurderer at systemet, slik det fremgår av dokumentene, er et godt grunnlag for å fange opp hvorvidt skolens praksis er i tråd med reglene som gjelder for elevenes skolemiljø. Fylkesmannen vurderer likevel at kommunens system på det nåværende tidspunkt ikke i tilstrekkelig grad har fått virke over tid og er implementert.

Fylkesmannen vurderer det likevel positivt at kommunen har tatt raske grep og ser fram til at dette skal begynne å virke i organisasjonen.

Rettslig krav 10.5

Skoleeier må sørge for varige endringer når skolens praksis bryter med regelverket (når skoleeier vurderer at aktivitetsplikten ikke er oppfylt) (RefLex 1.10 og 1.12)

Hvis skoleeier har avdekket at skolens praksis ikke er i samsvar med regelverket, må skoleeier sørge for at skolene endrer praksis. For at systemet skal være forsvarlig, må skoleeier være kjent med hva som er passende rettetiltak og være i stand til å gjennomføre disse tiltakene. Samtidig må systemet være fleksibelt, slik at skoleeier kan tilpasse hvordan den følger opp skolene ut fra risiko. Hva som skal til for at arbeidet med rettetiltak skal være forsvarlig, vil variere ut fra skoleeiers kjennskap til skolene. Hvis brudd på regelverket kan foregå over lang tid uten å bli rettet, er ikke systemet forsvarlig.

Fylkesmannens undersøkelser

Om systemet er slik at skoleeier iverksetter tiltak

På spørsmål i RefLex om systemet er slik at skoleeier iverksetter tiltak når aktivitetsplikten ikke er oppfylt, svarte skoleeier ja. Skoleeier skriver videre at tiltak settes i verk på bakgrunn av løpende registrering av hendelser, henvendelser og avvik. Fylkesmannen har ikke fått tilsendt dokumentasjon knyttet til disse løpende registreringene.

I RefLex og i intervjuene kom det frem at tiltakene kan være konkret veiledning om aktivitetsplikten, oppfølging av aktivitetsplaner og bistand i møter i en enkelt sak. Det kan også være med omfattende tiltak på systemnivå som kurs, veiledning, workshop og revidering av rutiner ved behov. Fylkesmannen har fått oversendt dokumentasjon knyttet til kurs og møter med KS og Fylkesmannen der innholdet dreier seg om aktivitetsplikten. Videre har kommunen oversendt presentasjon knyttet til deler av aktivitetsplikten som dokumenterer at skoleeier har holdt kurs for en av sine skoler. Fylkesmannen har også fått oversendt dokumentasjon på at varslings skjema mellom skole og skoleeier er endret til å gjelde 9 A-4 og deler av 9 A-5.

Det kom fram under intervjuene og innsendt dokumentasjon at kommunen har valgt å gi ressurser til en ressurslærer på hver skole. Funksjonen er satt inn som et tiltak for å sikre kompetanse i praksisfeltet. Ressurslærerne fra skolene sitter i nettverk for skolemiljø hvor blant annet aktivitetsplikten drøftes. Nettverket ledes av en rektor. Skoleeier er ikke tilstede på nettverksmøtene, men mottar referater fra møtene. Nettverket har lagd en felles mal for aktivitetsplan som skolene har tatt i bruk. Videre har nettverket lagd en tipsliste for oppfølging av aktivitetsplikten. Det kom fram under intervjuet at felles mal for ivaretagelse av aktivitetsplikten og tipslisten ikke er kvalitetssikret eller godkjent av skoleeier.

Skoleeier har oversendt Strategi for skoleeier 2019 – 2022. Her går det frem at skoleeier under strategi 1 Tidlig innsats vil videreutvikle skolenes systemarbeid og praksis for sikring av elevenes rett til et trygt og godt skolemiljø. Tiltaket er ikke beskrevet utover dette.

Om skoleeier sørger for at skolene endrer praksis

På spørsmål i RefLex om skoleeier sørger for at skolene endrer praksis hvis de vurderer at aktivitetsplikten ikke er oppfylt, svarte både skoleeier og rektor ja. Skoleeier skriver i sin utredning at skoleeier tar kontakt, tilbyr veiledning og instruerer skolen ved behov. Videre går det frem av RefLex at skoleeier og rektor har månedlige samtaler som del av lederoppfølgingen hvor oppfølging av avvik etter opplæringsloven er fast punkt på agendaen. Rektor opplever at disse møtene i liten grad dreier seg om aktivitetsplikten, men at dette kan være samtaletema dersom rektor initierer at hun trenger bistand.

Under intervjuet justerer skoleeier svaret og sier at de ikke har noen rutine for at de skal gå inn en gitt tid etterpå å etterspørre om praksis er endret, men at de følger opp ved neste anledning. Videre sier skoleeier at dersom rektor har endret rutiner og praksis må rektor gå inn å revidere rutinene sine i Compilo. Rektor skriver i RefLex at riktige tiltak og endring av praksis blir drøftet og at resultatet kan føre til endring i praksis. Skoleeier bistår også i arbeidet med å utarbeide aktivitetsplaner ved behov.

I intervjuet svarer rektor at de har fått ekstra ressurser som bidrar til å hjelpe skolen til å endre praksis i tilknytning til aktivitetsplikten. Rektor sier videre at det er ikke alltid er penger skolen trenger, men folk som kan dette feltet. Videre sier rektor at driften av skolen er forsvarlig slik den er nå.

Skoleeier har oversendt Strategi for skoleeier 2019 – 2022. Her går det frem at skoleeier under strategi 1 Tidlig innsats vil videreutvikle skolenes systemarbeid og praksis for sikring av elevenes rett til et trygt og godt skolemiljø. Tiltaket er ikke beskrevet utover dette.

Rektor sier i intervjuet at hun opplever å få støtte i enkeltsaker og at skoleeier har deltatt på møter sammen med henne i møte med foreldre. Skoleeier har også bidratt i saker der foreldre har ønsket tiltak som ikke har latt seg gjennomføre. Skoleeier bekrefter i intervjuet at de kan sette inn tiltak

raskt, fra neste dag eller neste time. Dette gjøres ved å flytte på ressurser og setter for eksempel inn ekstra personell. Ofte handler disse kortsiktige tiltakene om å finne tid til å lage mer langsiktige tiltak.

Rektor sier i intervjuet at hun har formidlet til skoleeier at hun ønsker bistand og kompetanse i vanskelige og tøffe saker. Hun sier at skolene ikke bør ha ansvaret for å håndtere slike saker selv, men at skolen bør få hjelp til å jobbe systematisk med de pedagogiske tiltakene.

Fylkesmannens vurderinger

Fylkesmannens vurderer at skoleeier på bakgrunn av den informasjonen de innhenter om aktivitetsplikten iverksetter tiltak der de oppdager feil og mangler. Dette gjøres både gjennom direkte bistand fra kommunen for å heve lovforståelsen, utarbeiding av aktivitetsplaner og ved å foreslå tiltak i enkeltsaker. Videre er det også Fylkesmannens vurdering at skoleeier bidrar mer indirekte med å gi skolene økte ressurser på området, legge til rette for nettverk for skolemiljø og invitere til møter og kurs der aktivitetsplikten er tema.

Det er likevel Fylkesmannens vurdering at skoleeier ikke i tilstrekkelig grad etterprøver at skolene faktisk endrer rutiner og praksis i tråd med regelverket i de tilfeller skoleeier har iverksatt tiltak for riktig regeletterlevelsen og varig endring.

Kommunens tilbakemelding etter foreløpig rapport – Fylkesmannens funn og vurderinger

Rælingen kommune har i etterkant av foreløpig rapport beskrevet hvordan de på bakgrunn av innhentede dokumentasjonen og risikoanalyse vil iverksette tiltak for at skolen skal endre sin praksis i tråd med regelverket og sørge for at tiltakene medfører varig endring.

Rælingen kommune har, som nevnt, utarbeidet en «Beskrivelse av skoleeiers forsvarlige system». Her går det frem at «Første års oppfølging av strategi for skoleeier» vil sikre at skoleeier setter inn tiltak på utvalgte områder hvor skoleeier seg at det er behov for å sikre at skolens praksis er i tråd med opplæringsloven, samt sikre at tiltakene fører til varig endring over tid». Videre går det frem av skjemaet «Skoleeiers risikovurdering og løpende registrering – opplæringsloven kap. 9A, § 1-4, § 5 og § 2-8» at «Målet med oppfølgingsskjema er å sikre ekstra støtte til skolene i tråd med kap. 9A, samt å sørge for varige endringer der skolene har behov for det». Skoleeier skriver også i sin tilbakemelding at risikoanalyse og tilhørende skjema vil bli brukt for å sikre at det blir satt inn tiltak samt at det skal følges opp at tiltakene har effekt. Ved å se skjemaene i sammenheng over flere år, vil skoleeier også sørge for at tiltakene medfører varig endring.

Fylkesmannen ser at Rælingen kommune på bakgrunn av innsendt dokumentasjon har satt risikoanalyse og vurdering av skolens regeletterlevelse innenfor området som omhandler oppl. kap. 9 A i system. Fylkesmannen vurderer at systemet slik det fremgår av dokumentet er et godt grunnlag for å fange opp hvorvidt skolens praksis er i tråd med reglene som gjelder for elevenes skolemiljø. Fylkesmannen vurderer likevel at kommunens system på det nåværende tidspunkt ikke i tilstrekkelig grad har fått virke over tid og er implementert.

Fylkesmannen vurderer det likevel positivt at kommunen har tatt raske grep og ser fram til at dette skal begynne å virke i organisasjonen.

Fylkesmannens samlede konklusjon om forsvarlig system, jf. opplæringsloven § 13-10

Fylkesmannen konkluderer med at Rælingen kommune har beskrevet et system som dokumenterer at kommunen skal innhente dokumentasjon om skolens praksis knyttet til aktivitetsplikten. På bakgrunn av denne går det frem at kommunen vil bruke informasjonen til å vurdere om skolens

praksis er i tråd med regelverket. Fylkesmannen vurderer at kommunen setter inn tiltak i de tilfeller der de oppdager at skolens praksis ikke er i tråd med regelverket. Det er også Fylkesmannens inntrykk at kommunens dokumenterte system vil kunne påse at tiltakene fører til varig endring i skolen. Systemet har, etter Fylkesmannens vurdering, i for liten grad fått lov til å virke og er ikke i tilstrekkelig grad implementert i organisasjonen. Kravet til et forsvarlig system er derfor ikke oppfylt.

7. Forhåndsvarsel om pålegg om retting av lovbrudd

Fylkesmannen har i kapitlene 3 til og med 6 konstatert brudd på regelverket.

Fylkesmannen gir Rælingen kommune en frist for å rette lovbruddene, jf. kommuneloven § 60 d.

Frist for retting er 29. mai 2020.

Rælingen kommune må innen fristen sende oss en erklæring om at forholdene er rettet og en redegjørelse for hvordan bruddene er rettet.

Dersom lovbrudd ikke rettes innen den fastsatte fristen, vil Fylkesmannen vedta pålegg om retting. Et eventuelt pålegg om retting vil ha status som vedtak og vil kunne påklages, jf. forvaltningsloven kapittel VI.

Fylkesmannen varsler at følgende tre pålegg kan bli aktuelle å vedta:

Kommunen må sørge for at skolen oppfyller plikten til å følge med og gripe inn, og sette inn tiltak for å sikre at elever har et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven §§ 9 A-2, 9 A-3 og 9 A-4. Kommunen må i den forbindelse se til at skolen:

- følge opp at alle andre ansatte har kompetanse om at de skal ta utgangspunkt i elevens subjektive opplevelse for å avgjøre om eleven har det trygt og godt.
- sikre at alle andre ansatte følger med på om alle elever har et trygt og godt skolemiljø og herunder særskilt sårbare elever.
- dokumenterer hva den gjør for å oppfylle plikten «å følge med» og sette dette i system.
- sørge for at alle ansatte er gjort kjent med og har fått tilstrekkelig kompetanse i plikten til å gripe inn mot krenkelsler.
- dokumenterer hva den gjør for å oppfylle plikten til å gripe inn mot krenkelsler.
- sørger for at alle som jobber på skolen varsler rektor straks dersom de får mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.
- dokumenterer hva den gjør for å oppfylle plikten til å varsle rektor.

Kommunen må sørge for at skolen oppfyller plikten til å straks varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en som jobber på skolen, har krenket en eller flere elever, jf. opplæringsloven §§ 9 A-3, 9 A-4 og 9 A-5. Kommunen må i den forbindelse se til at skolen:

- har en bestemt fremgangsmåte som sikrer at skolen undersøker slike saker straks.
- har en bestemt fremgangsmåte som sikrer at alle ansatte varsler rektor, eller eventuelt skoleeier, i slike saker.
- dokumenterer hva den gjør for å oppfylle plikten til å varsle rektor og skoleeier.

Kommunen må sørge for å ha et forsvarlig system for å vurdere og følge opp at skolene oppfyller aktivitetsplikten, jf. opplæringsloven § 13-10 andre ledd. Kommunen må i den forbindelse se til at:

- Kommunen forsvarlige system blir implementert i organisasjonen.

8. Skoleeiers frist til å rette

Som nevnt i kapittel 7 har Rælingen kommune fått frist til å rette lovbruddene som er konstatert i denne tilsynsrapporten.

Frist for tilbakemelding er **29. mai 2020**.

Kommunen har rett til innsyn i sakens dokumenter, jf. forvaltningsloven § 18.

Fylkesmannen i Oslo og Viken,

25. februar 2020

Vedlegg 1: Dokumentasjonsgrunnlag

Følgende dokumenter inngår i dokumentasjonsgrunnlaget for tilsynet:

- Utfylt egenvurderingsskjema fra skoleeier og rektor vedrørende skoleeiers forsvarlige system, med følgende vedlegg:
 - Skoleeiers møte 02.05.2019
 - Årshjul for kvalitetsvurdering og kvalitetssikring
 - Fylkesmannens presentasjon til dialogmøte med Rælingen
 - Referat fra nettverket skolemiljø 23042019
 - Skjema. Varsel til skoleeier 9A
 - Skoleeiers møte 15.11.18 Barnekonvensjonene og case
 - Temanettverk skolemiljø. Mandat.
 - Årshjul skoleeier
 - Ståstedsanalyse i rælingskolen
 - 9A. Presentasjon Nordby skole 14.01.19
 - Forslag til rutiner + tips og gode råd
 - Kopi av rapportering aktivitetsplaner pr. juni 2019
 - Skjema 1310 (utskrift fra systemet)
 - Skoleeieres kvalitetsdialog vår 2019 – status resultatutvikling
 - Spørsmål til Fylkesmannens dialogmøte 26.09.19
 - Varsel til skoleeier etter opplæringsloven kap. 9A
 - Milepælsplan ståstedsanalyse – mal
 - Elevundersøkelsen. Trivsel og mobbing.2018
 - Erfaringskonferanse KS – mobbing
 - Kurs. Bruk av barnekonvensjonen i saksbehandling – vedtak
 - Stillingsbeskrivelse rådgiver skole
 - Virksomhetsplan skolefaglig rådgiver
 - Kurs med FM – barnekonvensjonen og arbeidsmiljøloven
 - Stillingsbeskrivelse rådgiver forvaltning
 - Virksomhetsplan rådgiver forvaltning
 - Første års oppfølging av Strategi for skoleeier 2019 – 2022
 - Strategi for skoleeier 2019 – 2022
 - Kompetanseplan 2019 – 2020
 - Tilstandsrapport grunnskole 2019
 - Vedlegg tilstandsrapport grunnskole 2019
 - Løpende registrering kap. 9A
 - Agenda for månedlig lederoppfølging
 - Prosedyre for systemsamarbeid mellom PPT og skoleeier
 - Aktivitetsplan utarbeidet av skole og skoleeier, eks. 1
 - Aktivitetsplan utarbeidet av skole og skoleeier, eks. 2

- Utfylt egenvurderingsskjema fra rektor og lærere vedrørende skolens aktivitetsplikt med følgende vedlegg:
 - Individuell læringssamtale 1. trinn
 - Signal på manglende – trivsel
 - Skolens rutiner for tilsyn
 - Tiltak 7. trinn elevundersøkelsen
 - Trivselsskjema laget for 2. trinn
 - Kortversjon av skolens rolle ved fravær
 - Trivselsundersøkelse – resultat vår 2018
 - Årshjul ressurslærer skolemiljø
 - Plan for et godt skolemiljø 2018 – 2019
 - Rutiner for håndtering av krenkelser og mobbing
 - Varsling om mistanke eller kjennskap
 - Meldeskjema til skoleteam Blystadlia skole
 - Mal – Varsel til skoleeier
 - Aktivitetsplan – Eksempel 1, med veiledning
 - Tiltaksplan, ny lovendring MAL
 - Aktivitetsplan – Eksempel 1
 - Milepælsplan skolemiljø 2019
 - Funksjonsbeskrivelse ressurslærer skolemiljø Blystadlia

- Dokumentasjon vedrørende åtte elever

Følgende dokumentasjon er sendt inn i etterkant av foreløpig tilsynsrapport:

- Oversendelsesbrev til Fylkesmannen

- Dokumentasjon fra skolen vedrørende aktivitetsplikten som følger av §§ 9 A-4 og 9 A-5
 - Plan for et trygt og godt skolemiljø. Blystadlia skole 2019/2020.
 - Rutine for håndtering og ivaretagelse av aktivitetsplikten i §9A ved Blystadlia skole
 - Dokumentasjon av hendelser i friminutt
 - Vi sikrer et trygt og godt skolemiljø for alle elever på skolens uteområder gjennom å følge med og gripe inn
 - Signal fra barn og unge på mulig manglende trivsel
 - Oversikt over skolemiljøarbeid – gjøremål med frister og ansvar
 - Blystadlia skoles rutiner for varsling etter bestemmelser i opplæringsloven § 9A og skjema for varsling
 - Varsling av mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har det trygt og godt på skolen
 - Blystadlia skoles rutiner når en som arbeider på skolen, krenker en elev, etter bestemmelsen i opplæringsloven kap. 9A
 - Rutiner for iverksetting av aktivitetsplan. Opplæringsloven § 9A-4
 - Tips og gode råd

- Skjema for aktivitetsplan
 - Foreldremøte Blystadlia skole. September 2019
 - Referat fra fredagsmøte for SFO. Datert 24. januar 2020
 - Logg fra infomøte for lærere. Datert 17. januar 2020
- Dokumentasjon fra kommunen vedrørende skoleeiers forsvarlige system som følger av § 13-10
 - Beskrivelse av skoleeiers forsvarlige system
 - Kvalitetsdialog vår 2020 – Rælingen kommune
 - Skoleeiers prosedyre for innhenting av informasjon, vurdering og tiltaksetablering på skolene innenfor utvalgte områder av opplæringsloven hvor elever kan anses å være særlig sårbare
 - Skoleeiers risikovurdering og løpende registrering – opplæringsloven kap. 9A, § 1-4, § 5 og § 2-8
 - Agenda og årshjul for månedlig lederoppfølging skoleeier – rektor
 - Ståstedsanalysen i Rælingsskolen
 - Oversikt over gjøremål fra Ræling kommune 2019 – 2020
 - Varslingskjema 1: Varslingskjema ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et godt og trygt skolemiljø
 - Varslingskjema 2: Varslingskjema ved mistanke om eller kjennskap til at en voksen på skolen har krenket en elev – 9A – 5 skjerpet aktivitetsplikt
 - Rutiner for når og hvordan varsling til skoleeier skal gjennomføres etter bestemmelsen i opplæringsloven kap. 9A
 - Prosedyre for hva skoleeier skal gjøre ved varsling av § 9 A-5 saker – skjerpet aktivitetsplikt
 - Registrering av oppfølging av saker i forbindelse med opplæringsloven § 9 A-4 og 9 A-5
 - Referat fra samtale vedrørende varsel til skoleeier i 9 A – 4 sak
 - Eksempler på varsel til skoleeier om alvorlige saker vedrørende elevens skolemiljø
 - Årshjul samarbeidsutvalg og skolemiljøutvalg i Rælingsskolen
 - Møte i aktivitetsplangruppa